

ИЗЛОЖБЕНИ КАТАЛОЗИ

4

НАРОДНИ МУЗЕЈ - ЧАЧАК

БАЈАР ЂОРЂЕ ЈОВАНОВИЋ (1861-1953)

КАТАЛОГ ИЗЛОЖБЕ

ЧАЧАК, 2007.

САДРЖАЈ

Проф. др Миодраг Јовановић: **ЂОКА ЈОВАНОВИЋ** 7

Емица Милошевић, Делфина Рајић, Радивоје Бојовић: **КАТАЛОГ** 17

РЕПРОДУКЦИЈЕ 27

Радивоје Бојовић: **СТУДЕНТСКА ПРЕПИСКА ЂОРЂА ЈОВАНОВИЋА** 49

Delfina Rajić: **DER BILDHAUER ĐORĐE JOVANOVIĆ (Zusammenfassung)** 89

Delfina Rajić: **LE SCULPTEUR DJORDJE JOVANOVIC (résumé)** 91

10. Ђорђе Јовановић (Београд, почетак XX века)

3. Браћа Ђорђе и Аристид Јовановић
(Беч, 1886)

ЂОКА ЈОВАНОВИЋ

Др Миодраг Јовановић

Драгоцене податке о свом животу и раду Ђока Јовановић је оставио у „Аутобиографији”, истина писаној у поодмаклим годинама живота, 1947. године. Рођен је у Новом Саду 1861. године, највероватније 21. јануара, пошто је и сам понекад наводио претходан и следећи дан. Отац му Никола Јанковић рођен у селу Лазареву код Кожана (северно од Солуна), имао је за родитеље Грка Јоханидеса и мајку Македонку. На службовању у грчкој колонији у Новом Саду, у браку са Јованком Петровић из Ивањице или Ужица, добио је и сина Ђорђа. Уследио је породични прелазак у Кнежевину Србију 1864. године, у Пожаревац, где је Ђока започео школовање, наставио у Крагујевцу и гимназију матурирао 1882. године. Две године се трудио да студира технику, али је боравак у Партенкирхену у школи дрвореза унео коначно опредељење. Добио је државну стипендију и почетком 1884. године постао студент Академије за ликовне уметности у Бечу. Са жељом да студирање настави у Дрездену и сновима о Риму, задовољио се сагласношћу Министарства да после две године Беча продужи да студира у Минхену.

Од завршених редовних студија 1887. до 1902. године живот Ђоке Јовановића се одвијао између Минхена, Париза и Београда. У Минхену је 26. септембра 1889. склопио брак са Емом Викторијом Шајтлер. Син Мирко рођен је у Минхену 1892, а Бранко (Александар) у Паризу крајем 1894. или почетком 1895. године. Нескладан брак није дуго потрајао. Ема је умрла у душевној болници крај Минхена 1928. године.

Знатно раније Ђока Јовановић је ушао у други брак, са Маргаретом Робер која је претходно неговала његове мале синове.

После Минхена, Јовановић је специјалистичке студије наставио 1887. у Паризу, што је трајало до 1891. године, смрти његовог главног заштитника и саветодавца, професора Шапија. Вратио се у Београд и недуго службовао у београдској гимназији. Следили су године честих боравака у Паризу због свих процедура и ишчекивања да добије средства и сагласност да заврши *Косовски споменик*. Откривање споменика је одлагано, а он је 1902. године у Петрограду. Потом је кратко био административни чиновник Дирекције железница у Београду. Коначно је остварио жељу да буде „учитељ вештина”, тако што је 1905. године постао наставник и управитељ Уметничко-занатске школе. Предавао је моделовање, декоративно вајарство, вечерњи акт и графику. Са прекидом за време Првог светског рата, био је то до 1919, да би до пензионисања 1926. године био инспектор Министарства грађевина. Управо тада је завршио изградњу породичне куће са атељеом у Скерлићевој улици број 6. Умро је 26. марта 1953. године. Дванаест година касније умрла је и супруга Марго. Око њене сахране бринула је кћи Ђокине сестре Јелене Радмила, супруга принца Ђорђа Карађорђевића.

Захваљујући блиским потомцима, могућа је аутентична реконструкција генеалошког стабла разгранате фамилије Николе и Јованке Јовановић. Брак Лазара Јанковића (Кренцер) и Данице, сестре Ђоке Јовановића, повезао је ове две породице. Брат Божидар, свештеник, као ђак Кијевске духовне академије оженио се Украјинком Зинаидом Картушевски – Јасучински. У браку њихове ћерке Јелене са Иваном Зрнићем (Корницер), познатим издавачем између два светска рата, рођена је Маја Зрнић, књижевник и новинар. Драгоцен допринос утврђивању гранања стабла дали су Јовановићи који одувек живе у Француској. Серж, унук Ђоке Јовановића, син Бранков, сабирао је податке до 1966. у Београду, потом, до 1983. године у Паризу. Једно од

11. Апотекар Аристид Јовановић поред Гуслара (Чачак, пре 1941)

6. Споменик потпуковнику Александру Глишићу (1913)

нових сазнања је податак да је млади Ђокин син Мирко такође имао породицу, али није доживео да види сина Жоржа. Погинуо је пре његовог рођења, у биткама Првог светског рата.

Никола и Јованка Јовановић имали су, дакле, седморо деце - пред порођајем са осмим је умрла. Најстарија је била Јелена, са једном од шест кћери Радмилом Карађорђевић, омиљеном у фамилији као тетка Раца. Сестра Даница, учитељица, удата Јанковић, сахрањена је у братовљевој, заправо породичној гробници на Новом гробљу у Београду, крај супруга Лазара. Тридест година касније, ту је положено и тело Ђокине супруге Марго. Треће дете био је Милосав. Имао је дрогерију “Гуслар” на Зеленом венцу у Београду, где су се окупљали противници династије Обреновић. Божидар се посветио позиву свештеника, а Аристид је био апотекар у Чачку. У памћењу свих потомака понавља се име Милице. Најмлађе, седмо дете био је Ђока. Његов син Мирко је као војник Легије странаца погинуо у Шампањи 1915. године. Његов праунук је Франк Јовановић из Париза. Противећи се очевим плановима и шансама за успешну каријеру у Београду, Бранко се одлучио за истраживање нафте у Мароку. Његова унука је Фредерик Жубер из Ле Мана.

Неколико личности имало је посебан утицај на уметничко формирање Ђоке Јовановића. У Бечу му је ментор био Едмунд Хелмер, у Минхену Макс Виднман. Специјализација у Паризу била је под будним оком заштитника и саветодавца професора Анрија Шапија који му је поклонио одливак своје најпознатије скулптуре *Жан д'Арк*. У наставку рада у Паризу, посебно у довршавању *Косовског споменика*, наставио се утицај Жан Антоан Ендалбера. Без обзира што неки српски сликари краја XIX века спомињу своје француско школовање, сва је прилика да је први српски париски ђак био Ђока Јовановић. Стечена искуства он је преносио на српску средину у којој је потом најдуже живео и радио. Специфични педагошки облици рада у Уметничкој школи нису могли оставити трагове неког посебног ученика и наследника, али је на ђаке, као и на развој српске скулптуре

свакако имао утицај. Деловао је и кроз уметничка удружења и националне изложбе. Био је међу оснивачима Удружења српских уметника „Лада” 1904, касније његов почасни члан и председник, али и међу оснивачима Удружења ликовних уметника у Београду 1919. године.

Почетак изложбеног појављивања догодио се још на бечкој Академији са бистом *Јулија Цезара*, у Минхену са фигуром *Пређе*. На Светској изложби у Паризу 1900, награда за *Гуслара* отворила је прво излагање у париском Салону без жирирања, што је у следећим деценијама искористио двадесет пет пута. Прву обимнију самосталну изложбу имао је у Новом Саду 1895. године, у холу хотела „Јелисавета”. На Светској изложби у Паризу 1900. највеће признање добио је за *Косовски споменик*. Излагао је у Петрограду 1902. године на Међународној изложби костима, потом на изложби париске општине 1903, на међународним изложбама у Лондону 1907. и Риму 1911, као и на прве четири Југословенске изложбе и на изложбама „Ладе”. Први светски рат није омео окупљање српских уметника. Стожер се налазио у Француској. Патриотска осећања разгоревао је нарочито часопис „La patrie Serbe”. У разноврсном спектру

7. Породица Јовановић (Чачак, лето 1915)

представљања југословенске и српске кулуре нашле су се и изложбе националне радности, фолклора и уметности, у Паризу и Лиону 1917, у Женеви 1918. године. Потом је дошла париска Југословенска уметничка изложба 1919. у Petit Palais. Њихов учесник био је и Ђока Јовановић. Била је заборављена и манифестација из 1917. године. Уредник часописа „L' art et les artistes” Арман Дајо посветио је мартовски број посебној публикацији под насловом „La Serbie glorieuse”. Повод је била изложба Југословенске уметности и фолклора у Salle Noche. А међу 122 илустрације место је нашао и Јовановићев *Победник*, намењен тргу у Параћину.

У средишту пажње и савременика и истраживача оправдано су били Јовановићеви јавни споменици. Није био у прилици да све пројекте и скице пренесе у монументе на трговима и улицама. А серију таквих поруџбина је започео спомеником научнику *Јосифу Панчићу* 1891, уобличавајући га још за време усавршавања у Паризу. Пут новим наруџбинама био је отворен. Такође у Паризу, довршио је 1898. споменик *Кнезу Милошу Обреновићу*, намењен и Неготину (уништен) и Пожаревцу. У пословним предасима бавио се бројним мањим форматима. Тако је, на пример, у једном предаху боравао 1894. у Сент Етјену код индустријалца и председника Трговачког суда Колкомбеа и урадио око двадесет портрета његове породице, чак и послуге.

Ипак, из много разлога био је тих година окупиран *Косовским спомеником* (откривен тек 1904. године), намењеним за Крушевац, град одакле је српски кнез Лазар 1389. године кренуо са војском у бој са Турцима на Косово поље. На врху споменичке целине је јунак *Бошко Југовић* како рањен посрће, док *Вила* придржава заставу. На доњем делу постаментa су фигуре *Гуслара*, националног певача и женске фигуре *Велике Србије*. Два дубока рељефа сликовито приказују *Причешће цара Лазара са војском* и сцену у којој *Милош Обилић убија цара Мурата*. Узора је могло бити много у савременој романтичарској и постромантичарској европској скулптури, нарочито за крилате и мајестетичне женске персонификативне фигуре.

Независно од формализовања идеје, Јовановић је у споменик унео и властита патриотска осећања која су се одразила на пластички квалитет. Поред низа споменичких биста познатих културних радника, издвајају се споменици *Војводи Вуку* (1929), ратнику са Солунског фронта у Првом светском рату, или *Вуку Караџићу* (1932), реформатору српског језика средином XIX века.

И у скулптури Јовановићевог времена била су разумљива очекивања да се постигне портретска веродостојност. Такве карактеристике су се само експликативно изгубиле у бројним персонификацијама и алегоријама. У оним првим блистају портрети *Милована Глишића*, *Стојана Новаковића*, уздржане драматске снаге глава мртвог сина *Мирка*. У другим, модели нису именовани, али сигурно је често у њима лик вољене *Марго*, као у *Тузи* (1907), жени са велом по типу барокне *Donna velata*, *Гордост* (1897) и *Студији* (1921), можда у лирском *Мирису ружа* (1913), поетичном *Пролећу* (1902), да ли и у *Напуштеној* (1907), *Баханткињи* (1918), *Воћу* (1929), *Одмору* (1930), алегоријским представама река (*Дунавска нимфа* 1912, *Нева* 1902). Време Балканских и Првог светског рата постало је још једном сведочанство сложеног склопа Јовановићевог уметничког доживљаја и мишљења. Не само страхотама рата упркос, него у супротности са ликовним језиком каквим их је скулпторски записивао, створио је дела која темељно подстичу преоцењивање његових правих могућности. У ратом захваћеном Београду и Паризу 1916-1918, настајала су изузетно доживљена и обрађена дела: *Жртва рата*, *Жртве бомбардовања (Тевтонско ратовање)*. Иконографски узор су лако налажени у светској скулптури, а да су путеви водили и до Родена и Мајола. Прикази наог људског тела послужили су Јовановићу као метафоре за крик против људског страдања. У ратном Паризу поновио је *Играчицу* узвитланих покрета из 1896. године, онда потврдивши слух за промене какве је доносио art nouveau, сада тражећи утеху у контрапункту успомена стварности.

Доказао је своје могућности бар још двема скулптурама. Због њих, стилски анахроне али уметнички снажне *Историја*

13. Ђорђе Јовановић у атељеу (Београд, 1942)

српске књижевности (1921) и *Наука и уметност* (1942) у српској модерној скулптури морају имати заслужније место. Ову другу сматрао је својим најбољим делом. Настала је удаљено од биолошког узраста и стваралачког статуса у коме су се видели зенити његових стваралачких домета. На тим врхунцима није био само *Косовски споменик*. У првих петнаест година XX века, од Петрограда до Београда и Париза, стварао је у жанровима који нису били ограничени портретском артифицијелношћу и патетиком монумента. Као сви у Паризу, и Јовановић је био запљуснут и уметничким благом музеја и француског вајарства. Инспирације су се нудиле на сваком кораку. А Косово је имао у себи. Понео га је из Новог Сада, Пожаревца, Београда, из породице са оцем Грком или Цинцарином, мајком Српкињом, као потврде да косовски пораз није била само српска трагедија.

Обавеза утврђивања развојних и стилских фаза Ђоке Јовановића чини се да је врло једноставна и води једносмерном путањом. Можда највише, или једино само по томе што је остао доследан антропоморфности и фигуративном идеалу. Постојано уважавање неокласицистичких евокација није га чинило усамљено конзервативним, с обзиром на деривате

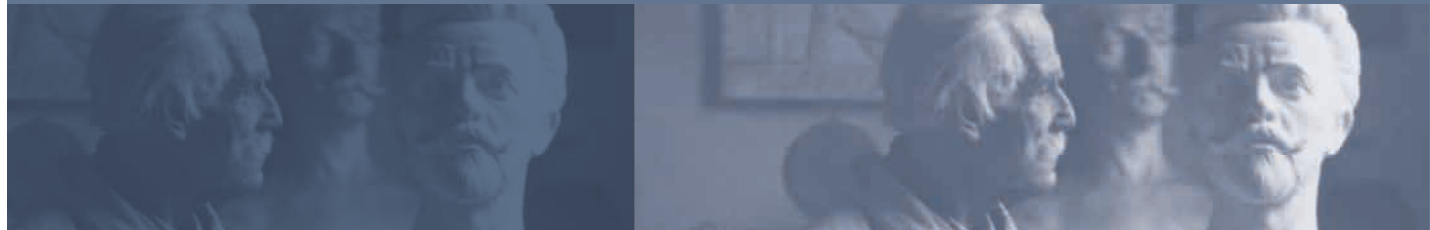
неокласицизма, „академизма”, у опусима значајних светских стваралаца. Његов ликовни језик и стилски израз могу остати у окриљу фигуративног и реалистичког, под осветљењем чињенице да су такви смерови обележавали и обележавају пловидбу светског уметничког брода на коме је, неспорно, крма препуштена авангарди. Терминолошке квалификације академизма и академског реализма биле су недефинисане и застареле. У животном супротстављању традиције и авангарде одјеци старих искустава трајали су у скулптури једног Деспијоа и Мајола, инспиратора Јовановићевих актова, персонификација река, симболистичке литературе. Остају важне макар две чињенице. У објективном суду утемељени су програмска постојаност и осећање за тактилне вредности, један од најдрагоценијих носилаца вајарског дара, правичност научне објективности неће засенити уверење самог Ђоке Јовановића: „Мој српски народ ме зна, цени, поштује и воли, као и ја њега, за кога сам и радио и на то имам права да будем горд и задовољан”.

1. Ђорђе Јовановић поред дрвореза
(Београд, 1881)

4. Ђорђе Јовановић у атељеу
(Париз, око 1895)

КАТАЛОГ

Емица Милошевић
Делфина Рајић
Радивоје Бојовић

ФОТОГРАФИЈЕ

1. **ЂОРЂЕ ЈОВАНОВИЋ ПОРЕД ДРВОРЕЗА**
М. Ханџарлија, Београд, 1881.
Посвета: *Моме драгом брату Аристиду Јовановићу апотекарском помоћнику за успомену, 1. 9. 1881. год., Београд, Ђ. Н. Јовановић.*
5,8 x 9,4 cm
НМЧ, Р. бр. 321/2002.

2. **СТУДЕНТ ЂОРЂЕ ЈОВАНОВИЋ**
Julius Gertinger, Беч, 1884.
Посвета: *Аристиду Ђока.*
6 x 9,6 cm
НМЧ, И 1554

3. **БРАЋА ЂОРЂЕ И АРИСТИД ЈОВАНОВИЋ**
Julius Gertinger, Беч, 1886.
10 x 14,4 cm
НМЧ, Р. бр. 320/2002.

4. **ЂОРЂЕ ЈОВАНОВИЋ У АТЕЉЕУ**
Marius Neyroud, Париз, око 1895.
10,3 x 14,5 cm
НМЧ, Р. бр. 319/2002.

5. **ЂОРЂЕ ЈОВАНОВИЋ**
М. Јовановић, Београд, почетак XX века
4,5 x 5,8 cm
Приватно власништво

6. **СПОМЕНИК ПОТПУКОВНИКУ АЛЕКСАНДРУ ГЛИШИЋУ**
1914.
8,8 x 13,8 cm
НМЧ, И 1152

7. **ПОРОДИЦА ЈОВАНОВИЋ**
Чачак, лето 1915.
Копија
Приватно власништво

8. **ЂОРЂЕ ЈОВАНОВИЋ ПОРЕД ПОРТРЕТА У АТЕЉЕУ**
Београд, 1933.
11,5 x 17,8 cm
НМЧ, Р. бр. 1075/2002.

9. **ЂОРЂЕ ЈОВАНОВИЋ**
С. Лончаревић, Београд.
11 x 15,5 cm
НМЧ, Р. бр. 332/2002.

10. **ЂОРЂЕ ЈОВАНОВИЋ**
Париз, 1935.
Потпис: *oncle Georges*
15 x 20,5 cm
НМЧ, Р. бр. 340/2002.

11. **АПОТЕКАР АРИСТИД ЈОВАНОВИЋ ПОРЕД ГУСЛАРА**
Чачак, пре 1941.
6,2 x 8,5 cm
НМЧ, Р. бр. 343/2002.

12. **ГРОБНИЦА АРИСТИДА ЈОВАНОВИЋА (ОКО 1940)**
Градско гробље, Чачак

13. **ЂОРЂЕ ЈОВАНОВИЋ У АТЕЉЕУ**
Београд, 1942.
14 x 9 cm
НМЧ, Р. бр. 341/2002.
- # ДОКУМЕНТА
14. **МОЛБА ЂОРЂА ЈОВАНОВИЋА МИНИСТАРСТВУ ПРОСВЕТЕ И ЦРКВЕНИХ ПОСЛОВА ЗА УЧИТЕЉА ЦРТАЊА И КРАСНОПИСА У ПОЖАРЕВАЧКОЈ ПОЛУГИМНАЗИЈИ**
Београд, 20. април 1879.
Копија
АС, МПс, 1879, IV, 78.

15. **ПИСМО МИНИСТАРСТВА ПРОСВЕТЕ И ЦРКВЕНИХ ПОСЛОВА ГЛАВНОМ ПРОСВЕТНОМ САВЕТУ У ВЕЗИ ПОСТАВЉЕЊА ЂОРЂА ЈОВАНОВИЋА ЗА УЧИТЕЉА МОДЕЛИРАЊА У РЕАЛЦИ**
Београд, 3. јануар 1883.
Копија
АС, МПс, 1891, VI, 103.

16. **МОЛБА ЂОРЂА ЈОВАНОВИЋА МИНИСТАРСТВУ ПРОСВЕТЕ И ЦРКВЕНИХ ПОСЛОВА ЗА СТИПЕНДИЈУ ЗА СТУДИЈЕ ВАЈАРСТВА**
Београд, 7. фебруар 1883.
Копија
АС, МПс, 1891, VI, 103.

17. **МОЛБА ЂОРЂА ЈОВАНОВИЋА МИНИСТАРСТВУ ПРОСВЕТЕ И ЦРКВЕНИХ ПОСЛОВА ЗА СТИПЕНДИЈУ ЗА СТУДИЈЕ ВАЈАРСТВА У БЕЧУ**
Беч, 27. фебруар 1894.
Копија
АС, МПс, 1891, VI, 103.

18. **ИЗВЕШТАЈ ЂОРЂА ЈОВАНОВИЋА МИНИСТАРСТВУ ПРОСВЕТЕ И ЦРКВЕНИХ ПОСЛОВА О УПИСУ НА БЕЧКУ АКАДЕМИЈУ ЗА ВЕШТИНЕ**
Беч, 3. април 1884.
Копија
АС, МПс, 1891, VI, 103.

19. **МИШЉЕЊЕ САВЕТА БЕОГРАДСКЕ РЕАЛКЕ О УСПЕХУ ЂОРЂА ЈОВАНОВИЋА НА СТУДИЈАМА У БЕЧУ**
Београд, 14. јул 1884.
Копија
АС, МПс, 1891, VI, 103.

20. **ИЗВЕШТАЈ ЂОРЂА ЈОВАНОВИЋА МИНИСТАРСТВУ ПРОСВЕТЕ И ЦРКВЕНИХ ПОСЛОВА О БОРАВКУ У МИНХЕНУ**
Беч, 22. септембар 1884.
Копија
АС, МПс, 1891, VI, 103.

21. **ИЗВЕШТАЈ ЂОРЂА ЈОВАНОВИЋА МИНИСТАРСТВУ ПРОСВЕТЕ И ЦРКВЕНИХ ПОСЛОВА О УПИСУ НА МИНХЕНСКУ АКАДЕМИЈУ**
Минхен, 26. октобар 1885.
Копија
АС, МПс, 1891, VI, 103.

22. **ИЗВЕШТАЈ ЂОРЂА ЈОВАНОВИЋА МИНИСТАРСТВУ ПРОСВЕТЕ И ЦРКВЕНИХ ПОСЛОВА О УСПЕХУ НА СТУДИЈАМА У ШКОЛСКОЈ 1886/87. ГОДИНИ**
Минхен, 27. април 1887.
Копија
АС, МПс, 1891, VI, 103.
- 18 ВАЈАР ЂОРЂЕ ЈОВАНОВИЋ
- 19

СЛОБОДНА СКУЛПТУРА

23. **МОЛБА ЂОРЂА ЈОВАНОВИЋА МИНИСТАРСТВУ ПРОСВЕТЕ И ЦРКВЕНИХ ПОСЛОВА ЗА ПРЕЛАЗАК НА ДРЕЗДЕНСКУ АКАДЕМИЈУ**
Београд, 3. октобар 1887.
Копија
АС, МПс, 1891, VI, 103.

24. **ПИСМО АКАДЕМИЈЕ „ЖИЛИЈАН” ЂОРЂУ ЈОВАНОВИЋУ У ВЕЗИ КУРСА ЦРТАЊА**
Париз, 5. март 1889.
Копија
АС, МПс, 1891, VI, 103.

25. **ПРЕПОРУКА АКАДЕМИКА МИХАИЛА ВАЛТРОВИЋА ДА СЕ ЂОРЂУ ЈОВАНОВИЋУ ПОВЕРИ ИЗРАДА СПОМЕНИКА ДР ЈОСИФА ПАНЧИЋА**
Београд, 17. април 1890.
Копија
АС, МПс, 1891, VI, 103.

26. **ОЦЕНА СТАТУЕ ДР ЈОСИФА ПАНЧИЋА ОДЕЉЕЊА УМЕТНОСТИ СРПСКЕ КРАЉЕВСКЕ АКАДЕМИЈЕ**
Београд, 12. новембар 1890.
Копија
АС, МПс, 1891, VI, 103.

27. **ПРОСПЕКТ АКАДЕМИЈЕ „ЖИЛИЈАН”**
Париз, 1890.
Копија
АС, МПс, 1891, VI, 103.

28. **ПРОСПЕКТ АКАДЕМИЈЕ „КОЛАРОСИ”**
Париз, 1891.
Копија
АС, МПс, 1891, VI, 103.

29. **ЂОРЂЕ ЈОВАНОВИЋ, АУТОБИОГРАФИЈА**
Београд, 1947.
Копија, л. 1’
АСАНУ, Досије академика Ђорђа Јовановића (1861-1953)

30. **ПЕРСОНАЛНИ ЛИСТ АКАДЕМИКА ЂОРЂА ЈОВАНОВИЋА**
Београд, 1947.
Копија
АСАНУ, Досије академика Ђорђа Јовановића (1861-1953)

31. **ГУСЛАР (1889)**
Фигура, бронза, Н 140 cm
Доле десно: *Ђ Јовановић / Париз / 1889*
Одливено 1993.
ГМС, У 2730/1

32. **МИРИС ПРОЛЕЋА (1902)**
Фигура, бронза, Н 75 cm
Доле десно, бочно: *Ђ. Јовановић / 1902*
ГМС, У 5312

33. **КАРАЂОРЂЕ (ОКО 1905)**
Попрсје, бронза, Н 83 cm
Доле десно, бочно: *Ђ Ј*
Натпис: *КАРАЂОРЂЕ*
НМЧ, Л 323

34. **ТУГА (1907)**
Попрсје, патинирани фајанс, Н 27 cm
Доле десно, бочно: *Ђ Ј 1907*
ГМС, У 454

35. **ДЕЧАК СА ЧУКУР ЧЕСМЕ (1908)**
Фигура, патинирани гипс, Н 69 cm
Доле десно, на постаменту: *Ђ Ј 908*
ГМС, У 2745

36. **ЗА ОТАЏБИНУ – УМЕТНИКОВ СИН МИРКО (1916)**
Попрсје, патинирани гипс, Н 42 cm
Доле десно, бочно: *Ђ Ј Париз / 1916*
Натпис: *CHAMPAGNE / Souain / 26. IX 1915*
ГМС, У 464

37. **СКИЦА ЗА ФОНТАНУ - КУПА (1916)**
Фигура, ливени гипс, Н 60 cm
Није потписано
ГМС, У 443

38. **СИРОЧЕ (1917)**
Попрсје, бронза, Н 31,5 cm
Десно бочно, на постаменту: *Ђ Јовановић / 1917.*
Натпис: *СИРОЧЕ*
ГМС, У 450

39. **ТЕВТОНСКО РАТОВАЊЕ – ЖРТВА РАТА (1918)**
Фигура, гипс, 21 x 47,5 cm
Доле десно: *Ђ. Ј. / 1918*
Натпис: *ТЕВТОНСКО РАТОВАЊЕ*
ГМС, У 468

40. **СРПСКИ ВОЈНИК – ПОБЕДНИК 1912-1918 (1919)**
Попрсје, гипс, Н 62 cm
Доле лево, на постаменту: *Ђ. Ј. 1919*
Натпис: *1912 - 1918*
Реплика
ГМС, У 2790

41. **СТУДИЈА – УМЕТНИКОВА МАТИ (1921)**
Попрсје, патинирани гипс, Н 47 cm
Доле десно: *Ђ Ј / 1921*
ГМС, У 458

42. **ВОЂЕ (1921)**
Фигура, емајлирани фајанс, Н 70 cm
Доле десно, на постаменту: *Ђ Ј*
Натпис: *ВОЂЕ*
ГМС, У 470

43. **МЕХАНИКА - ДЕВОЈКА СА ТОЧКОМ (ПРЕ 1923)**
Фигура, гипс, Н 38 cm
Није потписано
ГМС, У 2773
- 20 ВАЈАР ЂОРЂЕ ЈОВАНОВИЋ
- 21

РЕЉЕФИ

44. **БИСТА МЛАДЕ ЖЕНЕ (1924)**
Попрсје, патинирани гипс, Н 60 cm
Доле десно, бочно: *Ђ. Ј. / 1924*
ГМС, У 2779
45. **КРАЉ ПЕТАР I КАРАЂОРЂЕВИЋ (1930)**
Попрсје, патинирани гипс, Н 83 cm
Није потписано
ГМС, У 432
46. **ВОЈВОДА СТЕПА СТЕПАНОВИЋ (1930)**
Попрсје, фајанс, Н 78 cm
Доле, бочно испод рамена: *Ђ Ј 1930*
Натпис: *ВОЈВОДА СТЕПА*
ГМС, У 441
47. **ОДМОР – ЛЕЖЕЋИ АКТ (1930)**
Композиција, патинирани гипс, 37,5 x 74 cm
Доле десно, на постаменту: *Ђ Ј / 1930*
ГМС, У 467
48. **ЈУГОСЛАВИЈА (ПРЕ 1931)**
Фигура, патинирани гипс, Н 66,5 cm
Није потписано
ГМС, У 2776
49. **КРАЉ АЛЕКСАНДАР I КАРАЂОРЂЕВИЋ (1931)**
Попрсје, гипс, Н 73 cm
Доле лево, бочно: *Ђ Ј 1931*
ГМС, У 2735
50. **КРАЉИЦА МАРИЈА КАРАЂОРЂЕВИЋ (1931)**
Попрсје, гипс, Н 74 cm
Није потписано
ГМС, У 2736

51. **АУТОПОРТРЕТ (1933)**
Попрсје, гипс, Н 74 cm
Доле десно, бочно: *Ђ Ј 1933*
ГМС, У 2888
52. **КРАЉ ПЕТАР II КАРАЂОРЂЕВИЋ (1935)**
Попрсје, бронза, Н 65 cm
Десно, бочно: *Ђ Ј 1935*
ГМС, У 440
53. **БОГДАН ГАВРИЛОВИЋ (1935)**
Попрсје, бронза, Н 50 cm
Доле десно, на раменом делу: *Ђ. Ј. 1935*
Натпис: *БОГДАН ГАВРИЛОВИЋ*
ГМС, У 521
54. **НАУКА И УМЕТНОСТ (1942)**
Фигуре, гипс, Н 56 cm
Десно, позади на наслону: *Ђ Ј 1942*
Натпис: *НАУКА И УМЕТНОСТ*
НМЧ, И 324

55. **ЛАСТИНО ГНЕЗДО**
Ваза, олово, R 12,6 cm
Није потписано
Изливано у Крагујевцу од ратног трофеја из Српско-турских ратова.
НМЧ, Р. бр. 562/1991.
56. **ДОСИТЕЈ ОБРАДОВИЋ (1894)**
Медаљон, гипс, R 25 cm
Десно, по средини: *Ђ Ј 1894.*
ГМС, У 2766
57. **ЛУСИ (1894)**
Медаља, бронза, R 26,5 cm
Доле десно: *G. Jovanovitch / Paris 1894*
Натпис десно: *LUCIE*
ГМС, У 497
58. **ЏОЗЕФИНА ХАУАРД (1894)**
Медаљон, бронза, R 21 cm
Доле, по средини: *G. Jovanovitch 1894*
Натпис уз руб: *JOSEPHINE HOWARD*
ГМС, У 2765
59. **ЉУБИЦА ТОДОРОВИЋ (1901)**
Медаљон, бронза, R 19 cm
Лево: *Госпођица Љубица сећање*, десно: *Ђ Јовановић 1901*
Одливено 2005.
ГМС, У 5309
60. **АУТОПОРТРЕТ (1902)**
Медаљон, гипс, R 26 cm
Доле лево: *Ђока*; доле десно: *1902*
ГМС, У 1916
61. **МОДЕЛ ЗА ЈУБИЛАРНУ МАРКУ (1904)**
Рељеф, гипсани модел, 25,2 x 38 cm
Доле десно: *Ђ. Јовановић 1904*

- Натпис: *КРАЉЕВИНА СРБИЈА / 1804 1904 / КАРА-ЂОРЂЕ ПЕТАР I. / 5. ПАРА ПОШТА*
ГМС, У 2783
62. **САВА (1908)**
Рељеф, гипс, 50 x 80 cm
Доле десно: *Ђ. Јовановић / Париз 1908.*
Натпис доле, по средини: *САВА*
НМЧ, Л 325
63. **КРАЉЕВИНА СРБИЈА (1913)**
Медаљон, бронза, R 27 cm
Десно, по средини: *Ђ Јовановић / 1913*
Натпис уз обод: *КРАЉЕВИНА СРБИЈА*
ГМС, У 496
64. **СЕСТРА ОЛГА (1913)**
Плакета, бронза, 21 x 14 cm
Доле лево: *Ђ Ј / 1913*
Натпис: *СЕСТРА ОЛГА*
ГМС, У 500
65. **ЉУПЧЕ (1914)**
Плакета, гипс, 20,5 x 16 cm
Доле лево: *Ђ Ј*; по средини: *1914*
Натпис: *ЉУПЧЕ*
ГМС, У 506
66. **У СРБИЈИ (1917)**
Плакета, бронза, 26,5 x 18 cm
Доле лево: *G. Jovanovitch / 1917*
Натпис: *EN SERBIE*
ГМС, У 501
67. **СТЕВАН ХРИСТИЋ (1917)**
Плакета, бронза, 23,5 x 14 cm
Доле лево: *Ђ. Јовановић / 1917*
Натпис: *СТЕВАН ХРИСТИЋ*
ГМС, У 499

МЕДАЉЕ

68. **МОЈОЈ ДРАГОЈ МАНЕТ (1918)**
Медаљон, гипс, R 17 cm
Лево: *A ma chere Manette*, десно: *G. Jovanovitch / 1918*
ГМС/У 513

69. **МОЈОЈ ДРАГОЈ ДЕВОЈЧИЦИ (1918)**
Медаљон, гипс, R 17 cm
Горе: *A ma chere Fiffille En souvenir*, десно: *G. Jovanovitch / 1918*
ГМС, У 516

70. **ДР АРЧИБАЛД РАЈС (1920)**
Плакета, гипс, 14 x 20 cm
Доле: *Господину Рајсу Ђ. Јовановић 1920.*
НМЧ, Л 358

71. **ВОЈВОДА РАДОМИР ПУТНИК (1924)**
Плакета, бронза, 6,9 x 4,9 cm
Доле лево: *Ђ. Ј. / 924*
Натпис: *ВОЈВОДА ПУТНИК*
ГМС, У 503

72. **ВОЈВОДА ЖИВОЈИН МИШИЋ (1924)**
Плакета, бронза, 7,1 x 4,4 cm
Доле десно: *Ђ. Ј. 924*
Натпис: *ВОЈВОДА МИШИЋ*
ГМС, У 505

73. **БОГДАН ПОПОВИЋ (1929)**
Медаљон, бронза, R 5 cm
Доле лево: *АЕ. С. LXV*, доле десно: *Свом драгом пријатељу / Богдану Поповићу / Ђ Ј / 1929*
ГМС, У 510

74. **СПАСАВАЊЕ (1931)**
Рељеф, бронза, 51 x 34 cm
Доле десно: *Ђ Ј 1931*

75. **ТОПЉЕЊЕ БАКАРНЕ РУДЕ У БОРУ (ОКО 1931)**
Рељеф, бронза, 33 x 43 cm
Није потписано
Одливено 2005.
ГМС, У 5311

76. **КРАЉ ПЕТАР II КАРАЂОРЂЕВИЋ (1934)**
Медаљон, бронза, R 29 cm
Доле лево: *Ђ Ј / 1934*
Натпис уз руб: *ПЕТАР II КРАЉ ЈУГОСЛАВИЈЕ*
ГМС, У 2737

77. **УРОШ ПРЕДИЋ (1936)**
Плакета, бронза, 23 x 14,5 cm
Доле, десно: *Ђ Ј 1936*
Натпис: *УРОШ ПРЕДИЋ*
ГМС, У 1702

78. **СПОМЕНИЦА ИЗБОРА ЗА КРАЉА ПЕТРА I КАРАЂОРЂЕВИЋА (1903)**
Ј. К. Кристлбауер, Беч, сребро, R 3,6 cm
Доле, лево на аверсу, уз ивицу: *Ђ Ј 1903*, десно: *Ј. CHRISTLBAUER*
Натпис, на аверсу: *ПЕТАР I КРАЉ СРБИЈЕ*, на реверсу: *ЗА УСПОМЕНУ ИЗБОРА КРАЉА ПЕТРА I. 1804-1903*
НМЧ, И 2184

79. **ШКОЛСКА ЈУБИЛАРНА МЕДАЉА ПРИНЦА ЂОРЂА КАРАЂОРЂЕВИЋА (1904)**
Алуминијум, R 3,3 cm
Натпис, на аверсу: *ПЕТАР I КРАЉ СРБИЈЕ*, на реверсу: *1804-1904. / ЗА УСПОМЕНУ / СТОГОДИШЊИЦЕ / СРПСКОГ УСТАНКА - / ПРЕСТОЛОНАСЛЕДНИК / ЂОРЂЕ / УЧЕНИЦИМА ОСНОВНИХ / ШКОЛА*
НМЧ, И 2347

80. **5. ДИНАРА (1904)**
Беч, сребро, R 3,7 cm
Доле, на аверсу: *SCHWARZ*
Натпис, на аверсу: *ПЕТАР I. - КАРАЂОРЂЕ*, на реверсу: *1804 1904 / 5 динара.*
НМЧ, Н 431

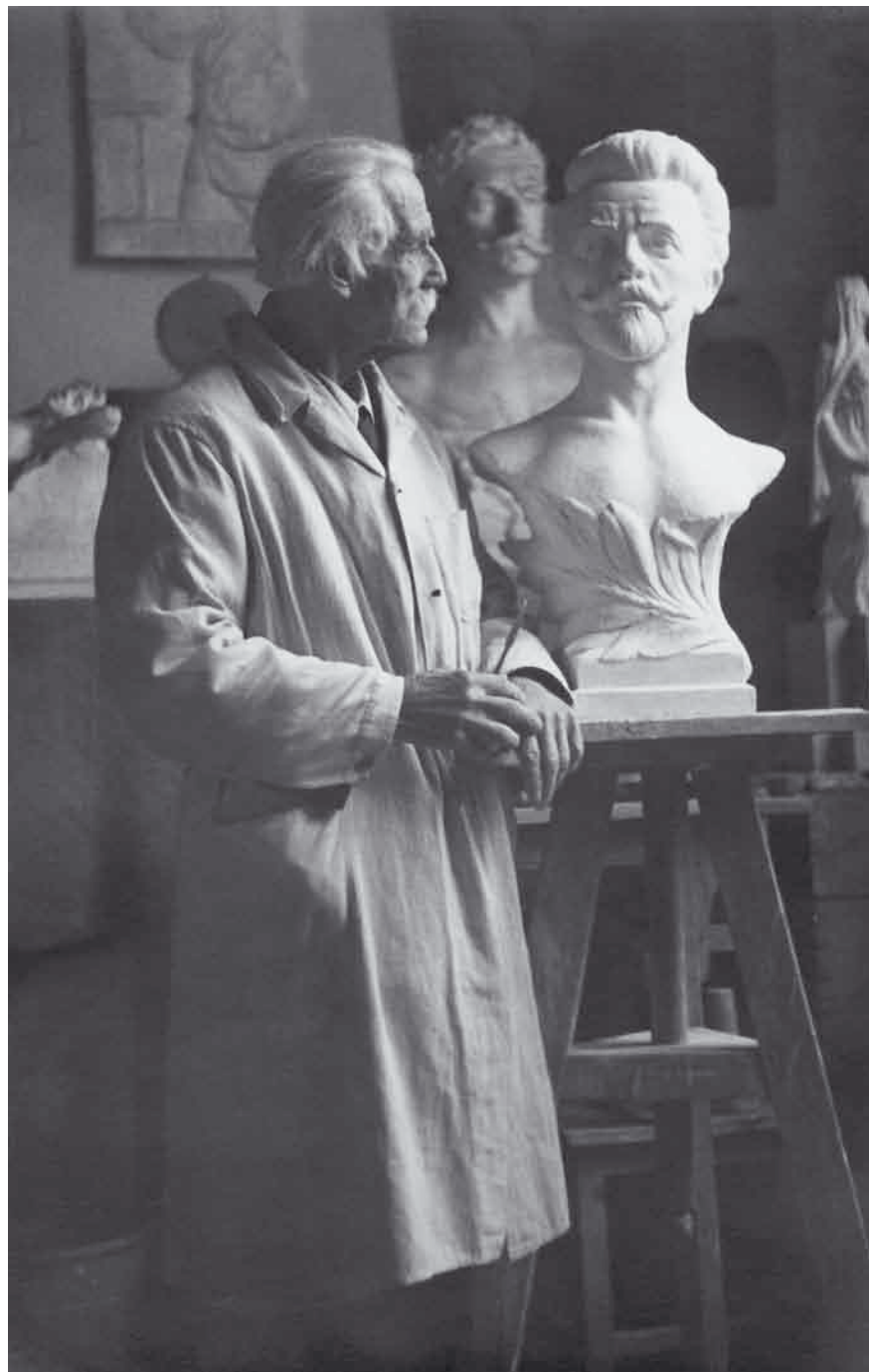
81. **ЗЛАТНА МЕДАЉА ЗА ХРАБРОСТ (1912)**
Бронза, R 3 cm
Натпис, на аверсу: *КРАЉЕВИНА СРБИЈА*, на реверсу: *ЗА / ХРАБРОСТ*
НМЧ, И 2151

82. **СРЕБРНА МЕДАЉА ЗА ХРАБРОСТ (1912)**
Сребро, R 2,8 cm
Доле уз ивицу: *Ђ Ј 1912*
Натпис, на реверсу: *ЗА / ХРАБРОСТ*
НМЧ, И 2190

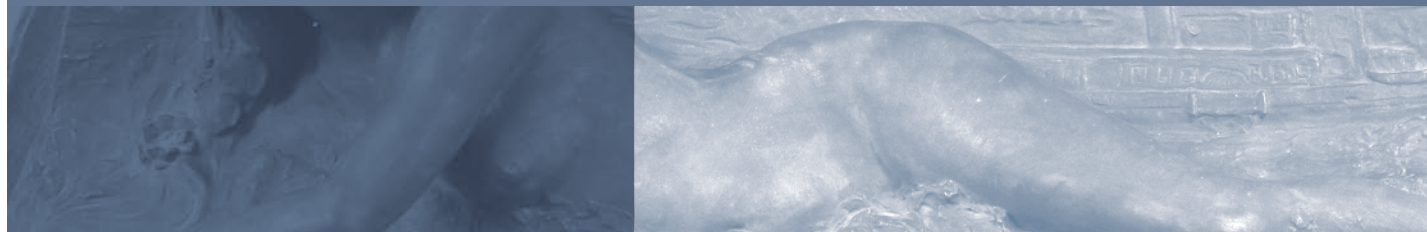
83. **ЗЛАТНА МЕДАЉА ЗА РЕВНОСНУ СЛУЖБУ (1913)**
Игенин, Локл, бронза, R 3,2 cm
Натпис, на реверсу: *ЗА / РЕВНОСНУ / СЛУЖБУ*
НМЧ, И 2128

84. **ЗЛАТНА МЕДАЉА ЗА ХРАБРОСТ (1913)**
Игенин, Локл, бронза, R 3,6 cm
Уз венац на реверсу: *HUGUENIN*
Натпис, на аверсу: *МИЛОШ ОБИЛИЋ*, на реверсу: *ЗА / ХРАБРОСТ*
НМЧ, И 444

85. **ЗЛАТНА МЕДАЉА ЗА УСЛУГЕ КРАЉЕВОМ ДОМУ II КЛАСЕ (ОКО 1934)**
Игенин, Локл, бронза, R 3,2 cm
Натпис, на аверсу: *ALEKSANDAR I. KRALJ JUGOSLAVIJE*, на реверсу: *ZA USLUGE KRALJEVOM DOMU*
НМЧ, И 2498
- 24 ВАЈАР ЂОРЂЕ ЈОВАНОВИЋ
- 25

8. Ђорђе Јовановић поред портрета
у атељеу (Београд, 1933)

РЕПРОДУКЦИЈЕ

31. Гуслар (1889)

32. Мирис пролећа (1902)

33.

34.

33. Карађорђе (око 1905)
34. Туга (1907)

35.

37.

35. Дечак са Чукур чесме (1908)
37. Скица за фонтану - купа (1916)

36.

40.

38.

41.

42.

43.

36. За отаџбину – уметников син Мирко (1916)
38. Сироче (1917)
40. Српски војник - победник 1912-1918 (1919)

41. Студија – уметникова мати (1921)
42. Вође (1921)
43. Механика - девојка са точком (пре 1923)

46.

51.

52.

44.

45.

46. Војвода Степа Степановић (1930)
51. Аутопортрет (1933)

44. Биста младе жене (1924)
45. Краљ Петар I Карађорђевић (1930)
52. Краљ Петар II Карађорђевић (1935)

53.

48. Југославија (пре 1931)
53. Богдан Гавриловић (1935)

48.

49.

50.

47. Одмор – лежећи акт (1930)
49. Краљ Александар I Карађорђевић (1931)
50. Краљица Марија Карађорђевић (1931)

47.

55.

56.

57.

55. Ластино гнездо
56. Доситеј Обрадовић (1894)
57. Луси (1894)

54. Наука и уметност (1942)

58.

59.

63.

64.

60.

61.

58. Џозефина Хауард (1894)
 59. Љубица Тодоровић (1901)
 60. Аутопортрет (1902)
 61. Модел за јубиларну марку (1904)

62. Сава (1908)
 63. Краљевина Србија (1913)
 64. Сестра Олга (1913)

62.

65.

66.

69.

70.

69. Мојој драгој девојчици (1918)
 70. Др Арчибалд Рајс (1920)
 71. Војвода Радомир Путник (1924)
 72. Војвода Живојин Мишић (1924)

67.

68.

65. Љупче (1914)
 66. У Србији (1917)
 67. Стеван Христић (1917)
 68. Мојој драгој Манет (1918)

71.

72.

73.

73. Богдан Поповић (1929)

74. Спасавање (1931)

75. Топљење бакарне руде у Бору (око 1931)

77. Урош Предић (1936)

74.

75.

77.

76.

84.

76. Краљ Петар II Карађорђевић (1934)

84. Златна медаља за храброст (1913)

81.

83.

81. Златна медаља за храброст (1912)
83. Златна медаља за ревносну службу (1913)

78.

82.

78. Споменица избора за краља Петра I Карађорђевића (1903)
82. Сребрна медаља за храброст (1912)

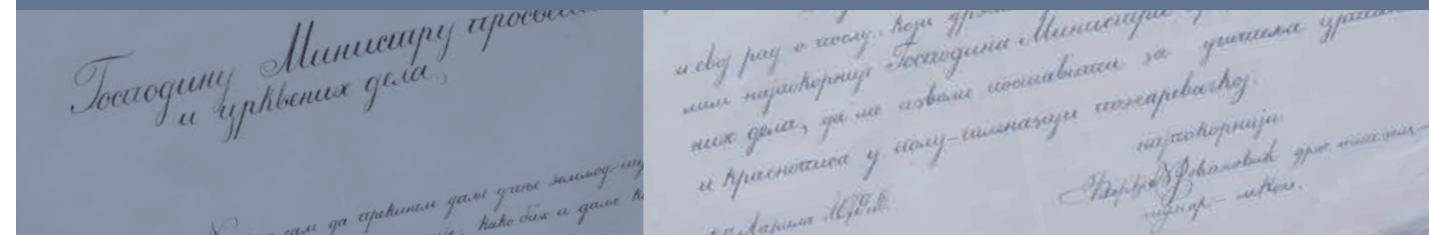

79.

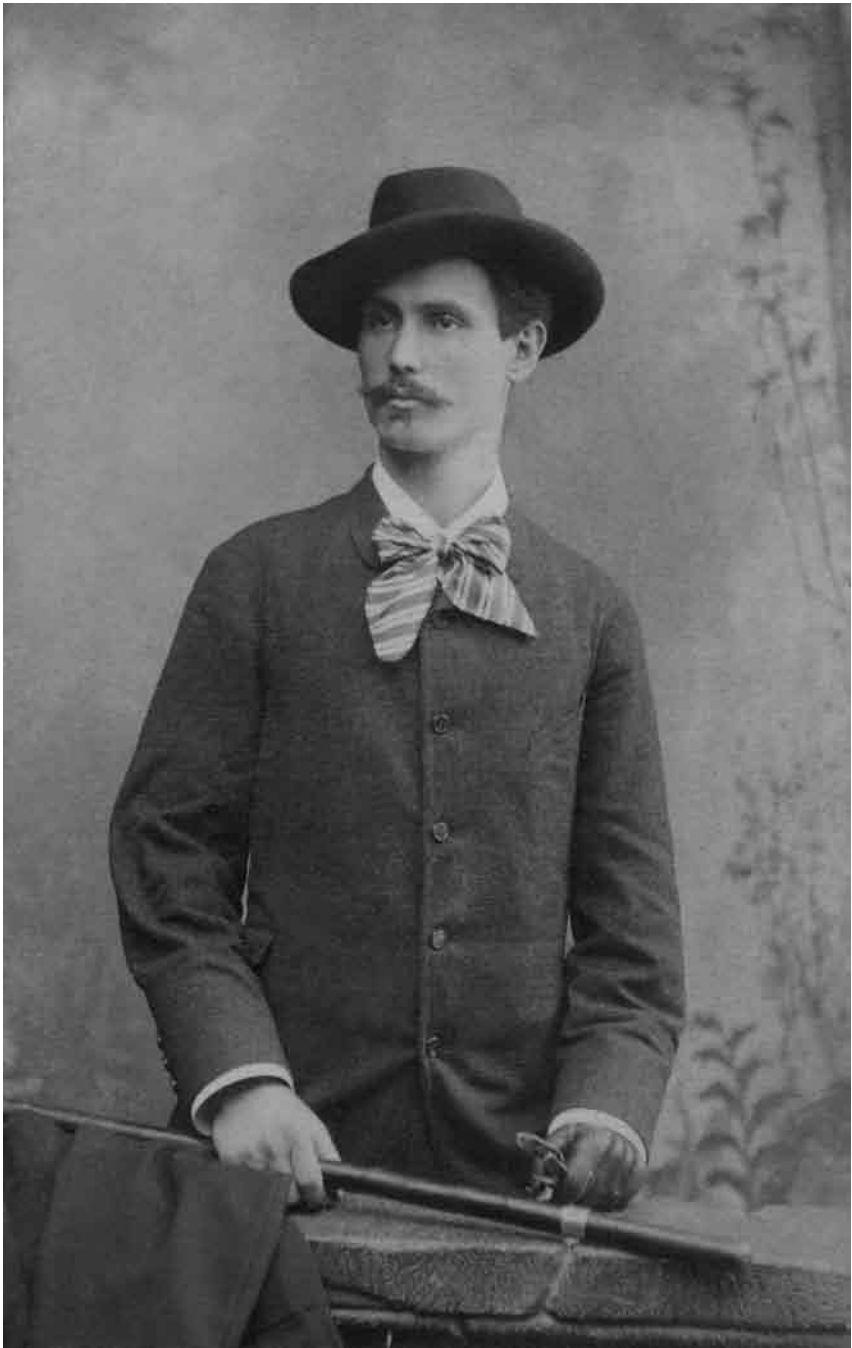
85.

79. Школска јубиларна медаља принца Ђорђа Карађорђевића (1904)
85. Златна медаља за услуге краљевом дому II класе (око 1934)

СТУДЕНТСКА ПРЕПИСКА ЂОРЂА ЈОВАНОВИЋА

приредио
Радивоје Бојовић

2. Студент Ђорђе Јовановић (Беч, 1884)

☞ 1 ☞

Господину министру просвете и црквених дела

Ђорђе Јовановић, ђак V разр. гимназије крагујевачке, поднео је савету професорском 8.^г ов. м. школску сведоцбу, из које се види, да је до 1.^г децембра пр. г. ишао уредно у школу, а сведоцба је написана последњег дана истог месеца, с молбом да се прими овде у школу ради продужавања науке.

Савет професорски, уверивши се из споменуте сведоцбе, да исти Ђорђе Јовановић цео месец дана у Крагујевцу није ишао у школу, а те своје изостанке од школе ничим не правда, одлучи актом од 8.^г ов. м. број 4, да се ове школске године не може у школу примити.

18.^г ов. м. поднео је исти савету професорском лекарску сведоцбу, како је за време, кад се у Пожаревцу о божићним празницима задржавао, боловао од гушобоље, те га савет одлуком од истог дана прими у школу.

Овакав акт саветски нисам смео извршити с тога:

1. Што лекарска сведоцба оправдава изостанке Јовановићеве од школе само за време распуста о божићним празницима, дакле оне о којима закон никаква рачуна не води, а о оним изостанцима од 1.^г-21.^г децембра нема никаква спомена, дакле није боловао;

2. Што је исти за 21 дан 126 часова школски изгубио, а за 25 часова ђак по закону већ престаје бити редовним ђаком; најпосле

3. Што је осим горње дангубе јошт и овог месеца изгубио 18 дана.

Извештавајући г. министра о овом акту професорског савета, молим за упутство, оћу ли споменутог Ђ. Јовановића примити за редовног ученика, или ћу га упутити, да приватно учи до свршетка ове школске године.3

№ 14
22. јануара 1875.
у Београду

Директор гимназије,
Ђ. Малетић

(АС, МПС, 1875, II, 19)

☞ 2 ☞

Директору београдске гимназије

Бр. 470
У Београду,
17. фебруара 1875. год.

Враћам вам 4 комада аката, који се тичу Ђорђа Јовановића, ученика V разреда крагујевачке гимназије с тим, да се поменути ученик, на основу решења савета те гимназије од 18. пр. м., може примити у дотични разред,

* Преписка је лекторисана без увида у оригинале писама [прим. М. Матовић]

да настави даље учење, као редован ђак. На то решење саветско ставићете и нумеру деловодног протокола, јер није нумерисано. Да је тај ђак примљен, известићете о томе како професорски савет тако и ученика Ђорђа Јовановића.

Свеза № 21.
Послато је 19. ист. м.
М
(АС, МПС, 1875, II, 19)

☞ 3 ☞

Господину министру просвете и црквених дела

Намеран сам да прекинем даље учење Земљод.-шумарске школе и да наставим учење гимназије, како бих и даље какву науку продужио. Но поред учења ја морам привредити и средства за издржавање.

Ја се у се уздам, да могу и приватно предмете гимназијске учити, па по свршетку године испите полагати и тако гимназију довршити. То зато, што ми је лакше распоредити време за учење и привреду.

У полу-гимназији пожаревачкој упражњено је место учитеља цртања и краснописа. Ја се надам да бих позиву тога места одговорити могао. А тај посао привреде био би најпојивији са послом учења. Тај посао затим, и по месту где бих га имао вршити и по награди, коју би доносио, ставио би ме још у стање да и своме оцу Николи Јовановићу, учитељу основне школе у Пожаревцу, увелико олакшам бреме издржања моје млађе браће и сестара, издржање шесторо деце, која су последњи дана и без мајке остала.

Подносим дакле овде доказе о своме учењу и владању и свој рад о послу, који држим да бих одправљати могао и молим најпокорније господина министра просвете и црквених дела, да ме изволи поставити за учитеља цртања и краснописа у полу-гимназији пожаревачкој.

Најпокорнији,
20. априла 1879. год.
у Београду

Ђорђе Н. Јовановић
држ. пит. Земљ.-шумар. школе

[Споља:]

Господину министру просвете и црквених дела
21. апр. 1879.

Бр. 1878
Да се има на уму, ако се упразни место.
Примио је документа.

13. 7. 1879.
Београд

Ђорђе Н. Јовановић

(АС, МПС, 1879, IV, 78)

☞ 4 ☞	
[таксена марка]	
Господину министру просвете и црквених дела	
Из приложеног под ./1 сведочанства о испиту зрелости, као и под ./2 уверења с дрворезима и цртежима под ./3, увериће се господин министер да сам свршио овдашњу Краљев. српску реалку, у којој сам последње две године мога школовања био државни благодејанац и да сам се у последње време бавио у Бајерској, ради упражњавања у дрворезу, где сам попунио и научио оно, што у нашој реалци нисам имао прилике учити.	
Сад сам редован ђак Велике школе, прве године Техничког факултета, па како су ми извори за издржавање врло слаби (једино кондиције) и како ми је због тога врло тешко издржавати се, а осећајући се способан, молим господина министра просвете и црквених дела да ме изволи поставити за учитеља моделирања у Краљев. српској реалци да би могао лакше школовање наставити.	
Ако господин министер нађе за нужно, спреман сам и испит полагати.	
Господина министра просвете и црквених дела покоран	
30. децембра 1882. Београд	Ђорђе Јовановић техничар I године
[Споља:]	
31. декем. 1882.	
Господину министру просвете и црквених дела	
ПБр. 10643 (АС, МПс, 1891, VI, 103)	
☞ 5 ☞	
Министарство просвете и црквених послова [грб] ПБр. 10643 3. јануара 1883. год. у Београду	
Главном просветном савету.	
Г. Ђорђе Јовановић, техничар I године, молио ме је да га поставим за учитеља моделисања у београдској реалци. Шаљући /. Главном просветном савету сведочанство г. Ђорђево о свршеним наукама, част ми је позвати га да би ми изволео дати мишљење о томе: може ли се г. Ђорђе поставити за учитеља моделисања у реалци београдској.	

52 ВАЈАР ЂОРЂЕ ЈОВАНОВИЋ

Његови су радови у дрворезу, које ми је показивао, изврсни.

Министар просвете и цркв. послова, Ст. Новаковић	
[Споља:]	
СБр. 4/1883. год. (АС, МПс, 1891, VI, 103)	
☞ 6 ☞	
Господине министре,	
Главни просветни савет на своме 141. састанку прегледао је сведочанства г. Ђорђа Јовановића, техничара I год. која сте изволели доставити Просветном савету с писмом од 3. ов. м. ПБр. 10643, па познавајући г. Ђорђа као даровита младића не би имао ништа против његове способности, али с обзиром на околност, што је он тек о прошлом Петровудне изашао из овдашње реалке, мишљења је да се не може примити за учитеља калуповања у реалци, јер би он имао да учи своје лањске другове, а то би штетно утицало на дисциплину школску. Но ценећи спрему и таленат молиочев, Просветни савет налази да би било корисно, да се г. Ђорђе потпомогне, те да на страни усаврши своје знање и вештину у дрворезу и моделисању, јер би он доцније могао да послужи као изврсан учитељ тих вештина. Послата сведочанства враћају се ./.	
СБр. 4 11. јануара 1883.	Председник Главног просветног савета, Дим. Нешић
Привр. пословођ. Петровић	
Господину министру просвете и црквених послова	
[Споља:]	
13. јануара 1883.	
ПБр. 227	
Ако хоће да учи на страни, треба да поднесе молбеницу. Казано му да то учини. За сад у <i>архиву</i> . Сведоцбе су му враћене кратким путем.	
(АС, МПс, 1891, VI, 103)	

☞ 7 ☞	
[таксене марке]	
Господине министре,	
Из приложених докумената уверићете се да сам ја свршио овдашњу реалку са врло добрим успехом и да имам способности за скулптуру.	
Да би се и даље усавршио у скулптури, нужно ми је да неко време проштудирам у којој страниј држави. Но пошто сам сиромашног стања, то се усуђујем замолити Вас, господине министре, да будете тако милостиви одобрити да могу као државни питомац штудирати неко време на страни, а ја ћу се трудити да Вас и Вашу доброту потпуно задовољим.	
Имам 22 године и српски сам поданик.	
У нади да ћете ми, господине министре, уважити молбу, остајем Ваш понизни слуга	
7. фебруара 1883. Београд	Ђорђе Јовановић, техничар
Г. Стојану Новаковићу, министру просвете и црквених дела, члану Државног савета итд., итд., итд.	
[Споља:]	
7. фебруара 1883.	
ПБр. 891	
Да г. ректор извести да ће боље бити зањ, ако сврши факултет који је почео учити.	
10. 2. (АС, МПс, 1891, VI, 103)	
☞ 8 ☞	
Ректору Вел. школе	
ПБр. 891 11. фебр. 1883. У Београду	
Г. Ђорђе Јовановић, техничар, молио ме је да се као државни питомац пошље на страну ради изучавања скулптуре. Част ми је замолити вас, господине, да бисте изволели посаветовати г. Ђорђу, да је за сад много боље за њега да сврши факултетске науке које је започео, па ће после тога мислити на што ће се одати.	
Његову молбу не могу да уважим.	М
Експ. 11. II. (АС, МПс, 1891, VI, 103)	

☞ 9 ☞	
[таксена марка]	
Господину министру просвете и црквених дела	
Прошле године, у другој половини јануара месеца, молио сам господина министра просвете и црквених дела да ме изволи поставити за учитеља дрвореза на београдској реалци, да би се могао на техници лакше издржавати, но Просветни савет, решавајући о томе и прегледајући моје радове и сведоцбе, решио је да не могу бити постављен за учитеља дрвореза, јер сам тек реалку свршио, но почем имам талента и способности за вајарство, предложио ме је господину министру да би добро било, да се пошљем као државни питомац на страну, зарад потпуног изучавања вајарства.	
Ја сам на основу тога решења молио господина министра да ме изволи послати као државног питомца, али ми је г. министер молбу одбио из разлога, да је боље да свршим технику, па онда да мислим на шта ћу да се одам.	
Но почем ја тежим једино за вајарством, то сам напустио технику, јер ми за моју струку није потреба, да учећи исту дангубим и дошао сам у Беч, да радим у гипс музеуму, а и у радионици, те на једној страни да учим, а на другој да зарађујем за насушни хлеб.	
Но како господине министре, овако врло тешко иде, јер је зарада врло мала, а трошкови су велики и како ја за дуго не би могао доћи на академију, то сам принуђен молити господина министра просвете и црквени дела, да изволи одобрити да добијем државно благодејање, како би могао за краће време, много веће резултате постићи.	
Надајући се господине министре, како је код нас ова вештина тек у повоју, да ћете ми уважити молбу, јесам господина министра просвете и црквених дела, покоран,	
Беч, 27/15. фебруара 1884.	Ђорђе Јовановић
[Споља:]	
20. фебруара 884.	
Господину министру просвете и црквених дела	
ПБр. 1654	
Запитати Вел. школу колико је година учио Техн. факултет, је ли полагао испит и с каквим успехом и је ли био препоручљивог владања.	
24. 2. (АС, МПс, 1891, VI, 103)	

☞16☞
службено
 Господину началнику Просветног оделења Министра просвете и црквених послова

По наредби господина началника од 22. маја ове год., у којој ми се препоручује, да пошљем министарству тачан и потпун програм мога учења на бечкој Академији за вајарство, који ће бити оверен школском влашћу, јавио сам се господину секретару на бечкој К. К. Akademie der bildenden Künste, с молбом да ми се напише програм за сво време учења на истој академији, у смислу како ми је из министарства наређено. Исти програм, који сам данас добио, прилажем под *./.* , а Studien-Ordnung, држим да није потрребно да шиљем, почем сам га још пређе послао.

Уједно сам слободан молити господина началника, да ми се не приписује у кривицу што се неки пут са званичном преписком задоцњавам, јер ја обично првом поштом одговорим, али кад је скопчано са чекањем, ма и да нећу, принуђен сам да чекам.

Господина началника Просветног оделења Министра просвете и црквених послова покоран

11. јуна (30. маја) 1884.	Ђорђе Јовановић
Беч	држ. питомац за вајарство
[Споља:] 1. јуна 884.	

Господину началнику Просветног оделења Министарства просвете и цркв. послова
ПБр. 4580
(АС, МПс, 1891, VI, 103)

☞17☞
Господину заступнику министра просвете и црквених послова

Услед писма од 2. т. м. ПБр. 4580 поднео сам професорском савету на размотрење програм бечке Академије вештина, хоће ли бити довољан за спрему г. Ђорђа Јовановића, државног питомца за вајарство; а савет је у седници својој од 4. т. м. Бр. 205 изјавио ово мишљење:

„Да би г. Ђорђе Јовановић могао изучити вајарство потпуно, треба да учи *„опште оделење”*, које траје четири године, и *„специјално оделење”* бечке Академије за вајарство.

На програм „општег оделења” ове академије нема савет шта да примети, тј. нити што да дода, ни да изостави. Што се тиче „специјалног оделења”, у које се примају питомци

тек онда, пошто с *успехом* сврше „опште оделење” а о чему решавају *сами професори „специјалног оделења”* *према успеху у „општем оделењу”* и *према таленту* питомца, о томе савет реалке не може унапред дати никаквог мњења за Ђорђа Јовановића.

А што се тиче времена, колико треба Ђорђе Јовановић да се бави на „бечкој Академији за вајарство”, за извршење програма и потпуну спрему, то ће Ђорђу Јовановићу требати за опште оделење 4 године, а за „специјално оделење” не може се време ограничити, пошто зависи једино од труда, а особито од талента његовог.”

Прилоге враћам под *./.* и *./.*

Бр. 182		
[Штамбиљ:]		Директор Реалке,
Краљ. српска реалка у Београду		Д. Плајел
6. јун 84.		

[Споља:] 6. јуна 884.	
ПБр. 4702	
Ђорђу Јовановићу, државном питомцу	
Господине,	

Још је потребно да објасните Министарству просвете и црквених послова, што се тиче вашег учења, ово: Јесте ли се уписали за *редовног ученика* у бечкој Академији за вајарство и то у које одељење, које предмете у овом течају слушате и шта од практичних радова радите и хоћете ли из тога полагати течајни или годишњи испит или не. До сад сте у опште јављали шта се има учити у тој академији, а о самој ствари нисте поднели извештај чиме се управо овог течаја бавите.

9. 6.	П.
Екс. 12. 6. 84.	
(АС, МПс, 1891, VI, 103)	

☞18☞
Georg Jovanovics
Akademie d. bild. Künste
I Schillerplatz 3.
Wien
Господину министру просвете и црквених послова

По данас добивеној наредби, да објасним Министарству просвете и црквених послова: да ли сам уписан за редовног ученика на беч. Академији за вајарство, у које оделење, које предмете у овом течају слушам и имам

ли да полажем испит из каквог предмета? – слободан сам одговорити: 1. априла т. г. (по новом) уписан сам за *редовног ђака* на академији, јер су ми сведоцбе одговарале пропису § 13 тач. 1 „Studien-Ordnung”-а, а тако исто и по пропису истог § 13 тач. 2. с. положио сам пријемни испит, моделирајући рељеф са антик бисте (о чему сам послао тачан извештај 3. априла т. год. по новом). Дефинитивно пак бићу примљен, идуће школ. године, ако овога течаја испуним прописе § 5. „Stud. Ordnung”-а.

Одељење у коме сам, зове се „Allgemeine Bildhauerschule”, у коме је професор Edmund Hellmer. Предмете нисам никакве слушао, јер сам ступио у школу 1. априла ов. г., када је већ било здраво доцкан да отпочнем слушати и учити предмете, који су §-фом 17-тим (Stud. Ordн.) за прву годину прописани и по томе не могу никакве испите да полажем. Од практичних радова, којима сам се искључиво и бавио до сад, радио сам моделирање, штудирајући антике, прво рељефе, а сада бисте.

Почем ће се 11. идућ. мес. (по нов.) сасвим закључити предавања, учење и завршити радови за ову школ. годину, то узимам слободу изјавити, да ћу одма при закључку послати школску сведоцбу и извештај о мом досадањем раду, које ми прописује тач. 6 „Правила за државне питомце просветне струке”.

Господина министра просвете и црквених послова покоран

26. (14.) јуна 1884. г.	Ђорђе Јовановић
Беч	држ. пит. за вајарство
[Споља:] 16. јуна 884.	

ПБр. 4924
Сачекати на овај извештај. За сад у архиву.
(АС, МПс, 1891, VI, 103)

☞19☞
Господину министру просвете и црквених послова
Извештај Министарству просвете о моме овогодишњем раду на бечкој Akademie d. bild. Künste у одсеку Algemeine Bildhauerschule за летњи течај школске 1883/4. год.

По Правилима за државне питомце просветне струке, дужан сам по тачци 2. послати Министарству просвете и цркв. послова школско сведочанство о успеху за ову школску годину, а по тачци 6. дужан сам поднети извештај о себи и о успеху у наукама прошлога полугођа.

Под *./.* прилажем школско сведочанство о моме успеху код професора Едмунда Хелмера. Из поднешеног

сведочанства види се, да сам по пропису школ. учећег се реда § 16. тач. 1 штудирао моделирање са антика.

Прво сам моделирао рељефе (са попрсјем) од којих ми је био последњи и најбољи рељеф Аполона Белведерског, који је у гипс изливен; затим сам одпочео моделирање попрсја, од којих сам попрсје Јулија Цезара сасвим извајао и које је, као добро, примљено у овогодишњу школску изложбу радова.

По § 17, школ. учећег се реда, требао сам да изучавам анатомију и перспективу и из исти предмета испит да полажем, али како сам ступио на академију тек априла мес. то нисам могао ове године речене предмете да изучавам, па ни испит да полажем, него сам оставио за идућу школску годину.

Господина министра просвете и црквених послова покоран

20. јула 1884.	Ђорђе Јовановић
Беч	држав. пит. за вајарство
[Споља:] 11. јула 884.	

Господину министру просвете и црквених послова
ПБр. 5736
(АС, МПс, 1891, VI, 103)

☞20☞
Господину министру просвете и црквених послова

Када се завршио овогодишњи школс. рад, обратио сам се с молбом моме г. професору за савет, шта би било најкорисније да радим преко распуста, који ће трајати до почетка октобра месеца. Он ми је препоручио као најбоље, ако могу да одем у Минхен, где би могао да штудирам вештачке галерије слика, музеуме, а нарочито Глиптотеку, која је врло богата са оригиналима моје струке. Па с тога узимам слободу молити господина министра, да ми изволи одобрити одсуство да се мо[г]у 1 ½-2 месеца бавити у Минхену.

Уједно сам слободан замолити господина министра, ако је могуће да ми одобри суму од 26 марака као подвоз тамо и натраг, да би ми остало више новца за набавку слика и остали нужни предмета моје струке.

Господина министра просвете и црквених послова покоран

20. јула 1884.	Ђорђе Јовановић
Беч	држ. пит. за вајарство

	[Споља:]
11. јула 884.	
Господину министру просвете и цркв. послова	
ПБр. 5737	
(АС, МПс, 1891, VI, 103)	

21

	Господину заступнику министра просвете и црквених послова
Сходно писму од 12. т. м. ПБр. 5736 прегледао сам извештај и сведочбу г. Ђорђа Јовановића, државног питомца за вајарство у Бечу и налазим, да може бити господин заступник министра потпуно задовољан са досадањим успехом реченог питомца, с тога што је по сведочби „врло приљежан”, што је добио оцену из моделисања „врло добро” и што му се признаје, да је учинио „врло добар” напредак; особито, кад се узме у призрење да је само један семестар радио.	
Извештај и сведочбу враћам.	

Бр. 289		
[Штамбиљ:]	Директор Реалке,	
Краљ. српска реалка у Београду	Д. Плајел	
14. јул 84.		
	[Споља:]	
	14. јула 1884.	
ПБр. 5866		
Врло лепо. У архиву.		
(АС, МПс, 1891, VI, 103)		

22

Господину заступнику министра просвете и црквених послова	
Услед писма од 12. т. м. ПБр. 5737 част ми је изјавити моје мишљење, да би господин заступник министра могао одобрити г. Ђорђу Јовановићу, државном питомцу за вајарство у Бечу, да отиде за време школског одмора у Минхен ради штудија по својој струци, из разлога, што ће га признати изврсни радови одушевити за своју струку, што ће тако усавршавати појмове о лепоти форама и што ће се боље спремити, да свој рад у новој школској години са још већим успехом настави.	
Бр. 288 [Штамбиљ:]	Директор Реалке, Д. Плајел
Краљ. српска реалка у Београду	

	[Споља:]
14. јула 884.	

ПБр. 5865
Да му се пошље за овај пут и повратак трошак и препоручи да поднесе извештај министру, пошто сврши посао у Минхену, о оном што је онамо штудирао и у чему је ферије провео и одобрити да иде одмах.

16. 7.
(АС, МПс, 1891, VI, 103)

23

Господину министру просвете и црквених послова
--

По одобрењу господина министра, време овогодишњег школског одмора, провео сам у Минхену и разгледао сам у опште све музеје и галерије за вештине и тако сам се прилично упознао, како са развијћем вајарства тако и живописа, који је и ако се за вајара спремам, за мене од врло велике важности.
--

Част ми је поднети господину министру просвете и црквених послова, извештај о моме раду, за цело време бављења у Минхену.

Пошто се за вајара спремам, то је за мене најглавније било, да се упознам са развијтком скулптуре, које сам могао видети у Кр. Глиптотеци, где сам проштудирао радове: асирске, египатске, егинске, старогрчке, доба цветања грчке пластике и вештине, даље радове римске и напоследку скулптуру модерних вештака.
--

У кратко ћу да наведем шта је најглавније у овој збирци и из чега се и види поступно развијће скулптуре.
--

1. Asyrische-Kabinet, у коме се налазе, од једне врсте алабастера, неколико рељефа из времена нинивске скулптуре. Споменици још од пре 3000 год. сјајне епохе асирске вештине. Мисли се да ови рељефи представљају идоле ондашње религије, али још није начисто с тим, шта управо поједине слике представљају. Осим тога има у истом кабинету и неколико фреско-живописа, који су такође из истог доба.

2. Der egyrptische-Saal. У овој сали су антике, по форми и материјалу, египатске и индијске, али има неколико римских и грчких. Овде се види већ један степен савршенства само у толико, што је већином фигурално представљено. Најглавнија је антика „Antinous”, врло скупоцен египатски рад, из времена Хадријана, на којој се само у неколико сразмера и врло мало пластике постигло; осим тога је важан и један обелиск од гранита, који је старо римски рад, што се види из рељефа, који су у њему урезани.
--

3. Incunabel-Saal. Радови најстарије грчке и етрурске пластике и римских подражавања, који су већ савршенији од горњих антика. У овој је сали антика „Apolo von Tenea”, од пантелијског мрамора у најстаријем хиратијском стилу, једна од најскупоценијих антика у целој збирци, али о савршенству не може бити говора, јер нити је пластика постигнута, нити пак израда ваља.
--

4. Aegineten-Saal. У овој се сали налазе мраморни остаци и антике двеју гибел–група, које су ископане из развалина једног храма у Егини 1811. год. и које је чувени скулптор Торвалдзен уредио. Једна од ових група представља, борбу Херкулеса са Теламоном, а друга отимање око мртвог Ахилеса између Грка и Тројанаца. На овим се групама види много веће савршенство, нарочито у пластици.
--

5. Apollo-Saal. Ова је сала добила име по антици „Apollo-Kitharoedos”, пређе под именом „barberinische Muse” познат, који је из времена Фидеаса, као што су и све остале антике у овој сали: „Zeus Amon”, „Minerva”, „Pallas”, „Diana” и још неке, из времена Фидеаса.
--

6. Bachus-Saal. Радови из доба цветања грчке пластике. Ову салу украшава дивна антика „Schlafender Satyr”, назван „barberinische Faun”, која се сматра као чудо вештине, јер онај израз лица и млитавост удова и мускула, што управо и карактерише ову антику, представља потпуно спавајућег човека, да би се могло дугим посматрањем уобразити и да дише. Осим ове, у овој су сали важне и ове антике: „Lachender Satyr” назван „Фаун са флекама” (попрсје), „Bachus mit dem Tiger”, „Silen mit dem Bachus”, „Hochzeit des Bachus und der Ariadne” (рељеф на једном саркофагу), „Hochzeit des Neptun und der Amphitrite” тђ. рељеф итд.
--

7. Niobiden-Saal, која је добила име од две антике: „Sterbender Niobide” и „Knieender Niobide” назван „Ilioneus”. Ова је последња по савршенству и лепоти (ма да без руку и главе) зрно бисера у целој збирци. Даље су: величанствени „Venus von Knidos”, по Праксителу, „Roma” и „Minerva” оба изврсно израђена попрсја са бронзаним шлемовима; „Medusa Ronandini”, „Knabe mit dem Schwan” и др.

Радови из обе последње сале су најсавршеније и најскупоценије антике из доба цветања грчке пластике и вештине.
--

8. Der Götter-Saal. У овој сали су фреско-живописи, који су по композицијама чувени вештака Корнелијуса и Цимермана израђени. У опште представљају митолошке и алегоричне слике, као: „Reich des Neptun”, „Die Versammlung der Götter im Olympus”, „Das Reich des Pluto”; елементе: воду, ватру, ваздух и земљу; јутро, вече итд.

9. Der trojanische-Saal. Садржина ове сале су такође фреске, које у различним сликама представљају: узрок тројанског рата, поједине догађаје и сцене за време самог ратовања и разорење Троје.
--

У обе ове сале налазе се вештачки израђени рељефи од проф. Шванталера, као: „Die Geburt der Venus”, „Der Kampf des Jupiter mit dem Giganten”, „Der Raub der Proserpina” и гибел групе: „Amor und Psyche” и „Die Vereinigung der Proserpina mit der Ceres”, који одговарају фрескама и за ме су били од врло велике важности.
--

10. Heroen-Saal. У овој је сали продужење грчких и римских вештачких радова и већина изврсних попрсја, као: Периклеса, Софокла, Демостена, Хипократа, Ханибала и др. Осим ових важне су и ове антике: „Mercur seine Sandale bindend” и „Alexander” (Велики).
--

11. Römer-Saal. Многобројне рељефе, који ову салу украшавају, радио је славни проф. Шванталер, из мотива римске културе и историје. Изложене (вештачке) антике воде нас кроз живот и историју римскога народа, упознавајући нас са знаменитим римским личностима, царевима, философима итд.

12. Saal der farbigen Bildwerke. Овде су антике од мрамора и бронзе, које су већином и доцнијег времена и међу којима је „Statue aus Carnetto”, најлепши ерцгус, као што су попрсја „Satyr” и „Athlet“, најлепши грчки рад у бронзи. И напоследку:
--

13. Saal der Neueren, у којој су најсавршенији радови од карарског мрамора: „Paris” од Канове, „Adonis” од Торвалдзена, „Vesta” од Тенераниа итд. То су радови досадањи најчувенијих и најславнијих вештака. Осим тога има и велики број попрсја, међу којима су најзнатнији: Лудвиг I краљ баварски, Наполеон I, Рафаел, Фридрих Барбароса, руска царица Катарина II итд. Са овим последњим и најсавршенијим скулптурским радовима, завршава се ова величанствена збирка, која нас осим вештина упознаје још и са историјом истих народа, чији су радови изложени.

Не могу да прећем ћутке, а да не споменем да је сама зграда, која је у чисто јонском стилу саграђена, украшена лепим скулпторским радовима, као што је: гиблгрупа од Шванталера, у којој је на средини Минерва као заштитница вештина, које околни 9 колосалних фигура карактеришу. Наоколо пак, око целе зграде, карактеристичне су штатуне, које оличавају: старе вештине, пластику 15. и 16. столећа са њиховим јунацима, и представнике модерне скулптуре.
--

Од врло велике важности је био за мене Шванталеров музеум, у коме се налази највећи део модела, које је тај славни и највећи немачки вајар моделирао за многобројне величанствене и колосалне споменике знаменитим вештацима, песницима, краљевима, војсковођама итд., међу којима су најлепши модели: за Гетеов споменик у Франкфурту; Моцартов споменик у Салцбургу; глава од колосалног споменика “Баварије“, Краљ Лудвиг I, Краљица Елисавета Ческа, Јован Хус, Жишка, цар Франц I, Карл XII Шведски, 5 колосалних фигура за “Austria-
--

Brun” у Бечу, величанствена и чувена гибел група „Hermansschlacht Gibelfeld der Walchala”, гибел група за ческо „Ruhmeshalle” у Либолу код Прага итд.

Museum von Gipsabgiesssen klasischer Bildwerke. Ову строго научну збирку, уредио је чувени архелог проф. dr Н. Brunn, која је год. 1877. отворена. Нема у свету овој равне збирке, која би била као и ова богата са прегледом и развићем пластике историјског карактера, од 550 год. пре Христа па до најстаријих времена. Ова нас збирка упознаје са вештинама: малоазијском, најстаријом сицилијанском, беотском, атинском и северојелинском, даље златно време Периклеса и завршује се са богатом збирком портрета митолошких божанстава.

Стара Пинакотекa, у којој се види потпуно развијће живописа као и многобројни радови славних вештака до 19-тог столећа. Најглавнији су живописи ових школа: горње-немачке, са представницима, А. Дирером, Фишером и др.; холандска школа, предста[в]н. Венике, Рембрант, Јорданес, Тениерс, Снидерс и Рубенс, кога познати, вештачки, скупоцени и колосални живописи украшавају две сале; брабанска и холандска школа са глав. представ. А. ван Дајком; старија италијанска школа из 14. и 15-тог столећа, представници су јој: Леонардо да Винчи, Кореџио, Рафајел и др; венецијанска школа из 16-18. столећа: Тицијан, Палма, Веронезе и др; наполитанска и шпанска школа: Ђордано, Рибера, Мурило; француска и немачка школа до свршетка XVIII столећа: Манојер, Вернет, Вивијен, Рос, Кауфман.

Осим тога у Старој Пинакотечи: К. Kupferstich-und Handzeichnungs Kabinet; први има преко 300.000, а други око 9.000 листова, који су све по различним школама уређени и међу којима се налазе врло много листова и цртежа старијих, новијих и најновијих вештачких радова, као и копија из свију најзнаменитијих галерија.

У Новој Пинакотечи су радови знаменитих вештака из 19-тог столећа, од којих су велика количина, како по композицији, колориту тако и по изради очаравајући. Од особитог су значаја: знаменита и колосална слика „Thusnelda im Triumphzug des Germanicus” од Пилотиа, садањег ректора минхенске академије, као и његова друга исто тако знаменита слика: „Astrolog Seni vor Wallensteins Leiche”; затим величанствена слика: „Zerstörung Jerusalems”, од чувеног минхенског живописца Kaulbach-a, као и његове живописне скице са фреске на Пинакотечи, у којима је живо нацртано време рада, око уздигнућа вештина у Минхену за владе Лудвига I; даље, многи историјски ландшафти од живоп. Ротмана, изгледи предела из Грчке, стара културна и историјска места, као што сада изгледају; живописи славних вештака: Хеса, Дефрегера, Цимермана, Коха и др., којих су живописи, зрна бисера у овој чувеној светској галерији. Али опет не могу да споменем ни десети

део имена славних вештака и њихових радова, који се тамо могу видети.

У Максимилијану се такође налази једна чувена галерија, коју је основао баварски краљ Максимилијан II и у којој се налазе многе знамените слике од најчувенијих вештака. Осим тога тамо се могу видети и многа вештачки израђена мраморна попрсја, као: Ликург, Солон, Периклес, Омир, Питагора, Цезар, Ханибал, Архимед, Лајбниц итд., као и многе фреско слике појединих знаменитих вештака, војсковођа, царева, краљева, научника, а тако исто и неколико лепих алегоричних фрески.

Осим досада побројаног био сам и у Народном музеју, где је поред осталог за мене најважније било: абгуси у гипсу, орнаменти у дрвету из прош. столећа, многи оригинални радови од слонове кости и многобројни стари надгробни споменици.

Даље сам видео: Каулбахов музеум, у коме се налазе многе скице, цртежи, композиције и неколико свршених вештачки радова тога славом и неумрлог вештака. Затим галерије слика у Кр. резиденцу, у замку Шлајехајму и неколико мањих приватних изложби.

За мене су били такође од врло велике важности Минхенски споменици (којих има око 30), који су подигнути: славним баварским краљевима, војсковођама, књижевницима, вештацима и научницима, међу којима су најлепши: споменик Максимилијана II по моделу овдашњег академског проф. Цумбуша; Лудвига I, Шилера, Гетеа, Орланда ди Ласа (музичара) све по модел. проф. Видмана; Шелинга (философа), Фраункофера (оптикера), Кленцеа и Гертнера (оба архитекте) од Видмана; Крајтмајера (законодавца), Тили-а и Вреде-а од Шванталера и колосални споменик „Bavaria” од Шванталера.

Осим тога сам цртао и скицирао са појединих модела у Шванталеровом музеуму.

Господина министра просвете и црквених послова покоран

22. септембра 1884.	Ђорђе Јовановић
Беч	држ. питамац за вајарство
	[Споља:]
14. септем. 884.	

Господину министру просвете и црквених послова

ПБр. 9325

(АС, МПс, 1891, VI, 103)

☞ <i>24</i> ☞		
Господину заступнику министра просвете и црквених послова		

Сходно акту од 18. т. м. ПБр. 9325 поднео сам извештај г. Ђорђа Јовановића, државног питомца за вајарство, Савету реалке, да да своје мишљење о њему. Савет је у седници својој од 24. т. м. Бр. 448, по прочитању извештаја г. Ђорђа Јовановића о проведеним феријама у Минхену, изјавио да је стекао уверење, да је г. Јовановић своју посету у музејима минхенским корисно употребио и тиме да је постигнута цел, због које је г. Јовановић отишао у Минхен, тј. да се упозна са најсавршенијим радовима вајарским и да се одушеви тим делима за своје студије. Извештај враћам.

Бр. 450		
[Штамбиљ:]	Директор Реалке,	
Краљ. српска реалка у Београду	Д. Плајел	
25. сеп. 84.		
	[Споља:]	

[Штамбиљ:] Краљ. срп. министарство просвете и цркв. послова	
26. IX 1884.	

ПБр. 10074
Без примедаба у архиву.

(АС, МПс, 1891, VI, 103)

☞ <i>25</i> ☞		
Господину министру просвете и црквених послова		

Част ми је поднети господину министру, извештај мога рада и учења, за зимски течај школске 1884/5. год. на бечкој „Akad. d. bild. Künste” у одсеку за „Algemeine Bildhauerei”.

Од практичних радова овога течаја, код проф. Е. Хелмер-а, моделирао сам портрете са природе и то прво рељефе, од којих је један у гипс преливен, а затим попрсја, на којима и сад радим.

Часови учења су били сваки дан осим суботе и празника, од 8 ½ - 11 ½ с. пре подне, а на часове упражњавања (кад се антике копирају), који су од 1-5 после подне, нисам одлазио, јер сам имао друге часове из предавања појединих теоријских предмета и цртања уз исте.

Даље сам имао компонирање (тј. само упражњавање у композицијама) код истог професора. Прва је композиција била „Езоп прича басне”, коју сам са задовољавајућим успехом решио, а друга је била „Наилажење на мртво тело

Авељово”, на којој, због наступајући испита нисам могао радити. Композиције су у опште намењене старијим ђацима, али у исто време вецбају и млађи.

Још би се могао навести у практ. рад тзв. Aktzeichnung, који је просто упражњавање у цртању човечијег тела, сваки дан од 5-7 увече.

Од теоријских предмета, морао сам ове године полагати испите из анатомије и перспективе, али сам ја још и науку о штиловима слушао и из исте семестрални испит положио, да би ми за идућу годину било лакше одати се само на мој стручни рад.

Из анатомије сам за овај семестар слушао науку о костима, по предавању проф. dr А. Фриш-а са 2 часа недељна и уз то 4 часа недељ. анатомско цртање. Предавања овога професора нису потпуно удешена за академичаре, јер је он више медицински предавао. Ја сам се прилично послужио са делом „Lerbuch d. plastischen Anatomie für akademische Anstalten und zum Selbstunterricht”, од проф. dr Е. Харлес-а, и др. делом „Anatomie für Künstler” од dr Фороријеп-а у којој је врло добар атлас анатомских слика.

Харлес је, поред осталогa био врло опширан са тзв. „Modellstudium”-ом, које је за нас од врло велике важности. Нпр. пр. Фриш је напомиња[о] о разним покретима главе, као напред, натраг, на стране и да се глава или сама на врху кичменог стуба окреће или овом чврсто стојећи да се може покретати помоћу торзијоног кретања вратних прстенова, око своје отвесне осовине. Харлес је пак употребио још и Modellstudium нпр: „Die Biegung nach vorn. (Modelst.) Untersucht man am Lebendem die Ausgiebigkeit dieser Bewegung, so findet man, dass bei unverrückter Axe des Kopf-Atlasgelenkes, deren Verlängerung nach auswärts die oberen Spitzen der beiden Gruben zwichen Warzenforsatz des Schläfenbeines und aufsteigendem Unterkieferast trifft, die Horizontallinie der Oberaugenhöhlenränder in die Linie der Mundspalte, bei gerader Kopfhaltung, herabbewegt wird.

Äusserlich bemerkt man sonst wenig an der Modellirung, auser dass das von den Kopfnickern begrenzte Dreieck durch den Druck des Kinnes auf die Weichtheile des Halses breiter wird, denn diese drängen die beiden Kopfneker etwas aus einander.” – Даље (Modellst:) „Bei der Ausführung bei der stärksten Vorwärtsbeugung des Kopfes sinkt die Kinnspitze fast bis zur Berührung des oberen Brustbeinendes herab. Betrachtung en face. Unter dem Kinn bildet sich eine vielfache Faltung der Haut, welche zunächst zwieschen ihm und dem Kehlkopf geklemt wird. Wegen der Düne der Haut sind diese Falten niedrig, und laufen vom Kehlkopf aus nach hinten im Bogen und divergirend, indem sie einerseits dem Hinterhaupt, anderseits dem Dornfortsatz des siebenten Halswirbels zustreben.

Die Linie des Oberaugenhöhlenrandes oder der der Brauen senkt sich bis zu der mittleren horizontalen Durchschneidungslinie des Kehlkopfes, bei der geraden Kopfhaltung, herab.

Betrachtung des Profils. Am Nacken muss zunächst eine Ausgleichung der concaven Krümmung entstehen. Es wird sich aber die Hautlinie schon früher mehr gerade streken, als die Skeletlinie, ja selbst wenn die letztere ihre Krümmung ganz oder theilweise beibehielte, weil der obere. Spannungspunkt der Haut am Hinterhaupt nach hinten die Linie der oberen Dornfortsätze überragt.

Die Profillinie des Nackens läuft fast gerade, wenn eine horizontale Gesichtslinie z. B. von der Nasenbasis zum Ohr nahezu parallel dem vorderen oberen Bruststrand (Profillinie des Brustbeinhandgriffes) gestellt wird "... итд.

Тако је исто опширан при описивању сваког могућег покрета, нагиба итд. појединих делова тела и уз то још посматра и објашњава модел са свију страна, а уз то су још илустрације, које чине највећу олакшицу за разумевање саме ствари.

Ове године су, кад је испитни распоред изнешен био, изненађени академичари са новином, да се полаже испит из цртања костура, посматрајући човечије тело у извесном положају (наравно стајао је за то го човек), али је испит био трајав, па после су те цртеже, заједно [са] семестралним употребили при испиту и разуме се да је било врло лако пронаћи где је ђак најслабији.

Перспективу је предавао пр. Георг Ниман, са 1 час. недељно и уз то 2 ч. нед. цртање. Иста је предавана тако просто, да би га могли разумети и они ђаци, који су дошли из ниже реалке, или, који су као гости на академију ступили, без да су имали икаква предходна знања из тога предмета. То се може видети и из самог његовог дела „Handbuch der Linear – Perspektive für bildende Künstler“, коју је пр. Ниман израдио за његове ђаке. Нпр. зад. „Fig. 12 zeigt ein Beispiel der Tiefenmessung mit der Dritteldistanzpunkte. Eine Anzahl Strebepfeiler ist zu zeichnen. Die dreiseitige Fläche азг. des ersten Pfeilers ist gegeben; es handelt sich darum, auf der gegen die Tiefe gerichteten, von a nach Pfliehenden Linie eine regelmässig wechselnde Theilung vorzunehmen. Die Breite des Pfeilers soll gleich dem Vorsprunge аз, desselben sein, d. h. der Pfeiler ist im Grundriss quadratisch. Ferner sollen die Pfeiler dreimal so weit auseinander stehen als sie breit sind. (решење) Verlängere die Linie за über a hinaus und theile die Linie so ein, dass ab=cd=ef gleich dem dritten Theile der herabsichtigten Pfeilerbreite, dass ferner bc=de gleich dem dritten Theile des beabsichtigten Zwischenraum ist. Trage als dann dritten Theil des der Bildgrösse entsprechenden Augenabstandes von P aus nach rechts auf dem Horizonte auf und ziehe nach D 1/3 Linien von b, c, d, e un f, aus.

Diese Linien schneiden auf a P die gesuchten perspektivischen Längen ab. Um die zeichnung der Pfeiler zu vollnden, ziehe gP und zihe b'h', c'i' u. s. w. geometrisch parallel zu a g.”

Уз то на исти начин објашњава исто једним примером, па кад на испиту да другојачији пример ђак не уме тако лако да се оријентира и рад да отпочне.

Дакле из тога се види да он није поставио никакве математ. законе или бар икаква правила, по којима би морало да се ради, него мора ђак да памти како се који задатци и примери решавају, што је у *неколико само* за практичну примену добро.

Уз ово припада сведочанство под ./3.

Науку о штиловима, такође је са 2 час. нед. предавао Георг Ниман без нарочити часова за цртање, али исто као и перспективу без икаквог или врло незнатног историјског тумачења. Говорећи нпр. о грчко-дориском штилу, наводио је да је висина једног дориског стуба равна 5 ½ пречника доњег пресека, да однос горње дебљине стуба према доњој стоји у сразмери као 4:5 да немају икаквог базиса, а међу тим да им је капител врло прост и да се (као и код сваког др.) састоји из Ehinus-а и Abakus-а, да је гебенк висок 2 преч. стуба итд. али није предавао када је почео да се усавршава и када је цвetaо тај штил, као ни који су најглавнији храмови грађени у истом стилу.

За зимски семестар предавано је о персијским и египатским зградама и о грчким, римским и византијским штиловима и то све цртеже: стубова, капителе, украсе истих, антик-капитела, гебелке њиове делове и украсе, декорације фасада зидова и сводова итд.; осим тога поједине зграде из свакога штила као нпр. Партеон у Атини, Пантеон у Риму (Kuppelbau), Титусову тријумф. капију (Tonengewölbe), Каракала-термен (Kreuzgewölbe), базисе театра, амфитеатра, колосеума, St. Vitale (Павена – Centralbau), садашњу Аја-Софију (Kuppel auf Pendentifs) и завршено је са црк. Св. Марка у Венецији.

Ја сам се служио још и делом „Abriss d. Geschichte der Baustyle” од др Вилхелма Липке-а, које је једно од најбољи дела ове струке. Липке нпр. при свршетку првог одељка класичне архитектуре „Die griechische Baukunst” придодавши му безбројне илустрације, говори о епохама грчке архитектуре: „Erste Epoche. Von der Solonischen Zeit bis auf Kimon. (590-470 v. Chr.). Der Charakter der Bauwerke dieser Epoche ist ein strenger, feierlicher, alterthumlich befangener. Der dorische Styl steht im Vordergrund und erfährt sowohl im Mutterlande als auch in den westlichen Colonien Unter – Italiens (Gross-Griechenlands) und Siciliens eine eben so häufige Uebung als charaktervolle Behandlung. Nur behält in jenen entlegneren Cultursizen eine besonders schwerfällige Auffassung des Styles noch in späterer Zeit die Oberhand, so dass man für diese Gegenden die Grenze

der ersten Epoche um 50 Jahre weiter herunter, etwa in den Anfang des vierten Jahrhunderts vor Christo, rücken muss. Der jonische Styl dagegen wurde überwiegend in Kleinasien geübt, doch ist kein irgend erheblicher Rest davon, wie es scheint, auf uns gekommen. Von dem wahrscheinlich um die Mitte des sechsten Jahrhunderts erbauten grossen Tempel der Hera auf Samos find nur einige Trümer erhalten. (Vgl. Die Säulenbasis Fig. 134) Das kolossalste aller griechischen Gebäude dagegen, der Artemistempel zu Ephesus, ein achtsäuliger hypäthraler Dipteros von 225 zu 425 Tuss, ist durch Herostras wahnsinnige Ruhmsucht vernichtet, unter Alexander den Gr. wieder hergestellt, später jedoch auf's Neue durch ein Erdbeben zerstört worden. Die Trümmer neuer dings durch Mr. Wood ausgegraben.” (Од овога темпла има у нашем академ. гипсмузеуму врло много Abguss-а у гипсу; а оригинали су у британском музеуму у Лондону.)

„Auch die berühmtesten dorischen Tempel jener Epoche sind grösstentheils untergegangen. Dahin gehörte der Tempel des Apollo zu Delphi, der Zeustempel zu Athen, der ältere Parthenon auf der Akropolis, das sogenannte Hekatompedon („hundertfüssige), der später dur die Persen zerstört und nach siegreicher Vertreibung derselben prächtigere aufgebaut wurde. Bedeutendere Dänkmäler aus disser früheren Entwicklungsepoche sim im eigentlichen Griechenland wie es scheint nur in geringer Zahl vorhanden. Als die alterthümlichsten Reste erscheinen die Ruinen eines Tempels zu Korinth (vgl. Fig. 109) sodann der bereits entwickelte Pallastempel zu Aegina, dessen Bau gleich nach dem Persekriege stattfand (Fig. 69) giebt das Giebfeld mit seinen merkwürdigen Bildwerken) und der kleine Tempel der Themis zu Rhamnus, in Attika gelegen, dessen Façade Fig. 105 veranschaulicht.” итд.

„Zweite Epoche. Von Kimon bis zur Macedonischen Oberherrschaft. (470-338 v. Chr.)

Auch jetzt bleibt der dorische Styl noch vorwiegend in Anwendung. Aber seine Formen sind zu edelster Anmuth gemildert, und hier erst zeigt er sich in jener glücklichen Verschmelzung von dorischer Kraft und jonischer Grazie, welche den Bauwerken dieser Zeit den Stempel vollendeter Schönheit aufprägt. Die Verhältnisse werden schlanker, leichter, ohne darum an Würde zu verlieren. Aber auch der jonische Styl erfährt jetzt erst auf dem Boden Attikas seine reinste und ammuthigste Durchbildung. Den höchsten Adel zeigen die Monumente von Athen, vor Allm der Parthenon. Iktinos und Kallikrates waren die Baumeister, welche nach etwa sechzehnjähriger Arbeit im J. 438 den Wunderbau vollendeten, dem Phidias' Meisterhand jenes berühmte aus Gold und Elfenbein über einen hölzernen Kern zusammengesetzte Kolossalbild der Athene als kostbaren Inhalt schuf. (сљедује детаљан опис). Још је напоменуто овде о

величанственим декорацијама и колосалној скулптури Фидесовој. Затим напомиње још један највеличанственији храм те епохе: тзв. „Erechtheion”, који је истина мали, али највеличанственија и најпотпунија творевина јелинске вештине.

Напомиње после о трећој епоси, која је трајала од господар. Маћедоњана до пропасти Грчке, да је доријски стил већ готово био заборављен или понегде измењен, али да се јонски, са изменом капитела у коринтске, изменом сразмере у величини и дебљини стубова, изменом декорација итд. још више усавршио и добио име коринтског штила. Напомиње да су у тој епоси, подигнуте најлуксузније зграде, дворови, колосалне лађе са неколико спратова, велика и златна кола која су била намењена да пренесу Александрово тело из Вавилона у Оазис Јупитера Аполона. Такође је тада било у цвету грађење приватни луксузни зграда. Из овога досадањег као и из др. одељака види се да је Липке на врло вештачки начин сакупио и израдио толики силни материјал за изучавање те науке.

По моме мишљењу овака предавања и у овоме обиму, као што је на овд. академији, могу бити од користи само оним ђацима, који нису пре тога ништа учили или само нижу реалку свршили, а за свршеног реалца или за онога који је са Велике школе дошао немају никакве вредности, јер таков може више да научи читањем аукторских дела, него што губи време посећујући овакова предавања, а међу тим је дужан да их посећује.

Предавања из Историје вештина од др К. Лицоф-а много су опширнија, јер он обично узима једну епоху и целе године о њој говори. Тако је овог семестра говорио о талијанском ренесансу, но ја нисам имао времена да редовно посећујем, осим што сам обратио пажњу неко време кад је говорио о скулптури, о којој је само из времена тзв. раног ренесанса говорио, кога су времена преставници били Донатело, Жилберти и др. и који су имали правац чисто реалистички, тек да са античком скулптуром није било апсолутно никакве везе.

Историју општу и нисам могао посећивати али почем сам из исте и испит зрелости полагао, то сам толико јак, да се могу са сваким ауктор. у опште послужити, а и служим се врло често специјалним стварима, при решавању каквог задатка и управљења у композицијама, јер се композиције обично и дају, које су историјског карактера. Међу тим је на овд. академији случај да се историја Аустрије опширније предаје него историја светска, а прва ми је апсолутно непотребна. У осталом и нема никаквих испита те да би се и за то морало дангубити.

Још морам напоменути да су ми ови испити били потежи с тога што су први, које сам на страном језику полагао, а ја још нисам потпуно спреман из немачког

да би била примедба неумесна, која вам се чини или тако штогод.

Треба да знате, да све уметности у своме веџбању имају свој занатски део и тек по повољном решењу овога дела може наступити питање, да ли ви имате својства за уметника или не.

Разумите ово добро па се немојте чудити. Поправите се, а поправка ће се огледати у бољим сведоцбама, које поднели будете, иначе неће бити по вас добро.

	Нач.
Екс. 25. IV 85.	
(АС, МПс, 1891, VI, 103)	

30

	Господину министру просвете и црквених послова	
	Господин началник просветног оделења ми је изволео препоручити, да пошљем Министарству просвете тачан рачун за паковање, експедицију и транспорт мојих радова, које имам министарству да пошљем, као и да поименце назначим, шта имам да пошљем.	
	Слободан сам доставити господину министру да имам од мојих лањских радова антике: Цезарово попрсје и Аполонов рељеф, а од овогод. два попрсја и један рељеф, штудије са природе и једно попрсје, портрет, дакле свега 4 попрсја и 2 рељефа.	
	Паковање свега тога као што се из предрачуна под ./1 види коштаће 14 ф; ескпедиција кошта 20 кр. од центе и 1 форинта декларација, а транспорт је са жељезницом за обичну пошиљку 6 динара, а за бронзу 12 динара од 100 кила, [лађом је 5,45 и 11,45 од 100 кил.] Тежина пак свега неће изнети ни 150 килограма.	
	Господина министра просвете и црквени послова покоран	
	14. јула 1885. Беч	Ђорђе Јовановић држ. питамац за вајарство
	[Споља:]	
	[Штамбиљ:] Краљ. срп. Министарство просвете и цркв. послова	
	4. VII 1885.	
ПБр. 6026/85		

Послати колико треба новца за паковање и пренос ових ствари.

4. 7.	
(АС, МПс, 1891, VI, 103)	

31

	Господину министру просвете и црквених послова	
	10. ов. месеца завршио се рад и предавање ове школске године на овд. академији и сада имамо до половине октобра одмор. Пошто сада овде не могу ништа да радим, а код куће (у Србији) имам много приватних послова (јер ми се за време мога бавлења на страни отац и по трећи пут оженио), а међу тим би пак хтео да проштудирам, у колико је мени сада могуће, српске типове и костиме, то сам слободан молити господина министра, да ми изволи дозволити да могу време школског одмора код куће у Србији пробавити, где ћу мало и здравље поправити, које ми се порушило усљед многог напрезања, почем сам ове год. дневно 8-10 часова у академији радио.	
	Извештај о моме раду за летњи семестар ове школ. године поднећу господину министру како у Београд стигнем, јер сада још нисам сведочанства добио, а међу тим сам принуђен што раније за одсуство да молим, да би могао на време стан да одкажем или да задржим.	
	Господина министра просвете и црквени послова покоран	
	14. јула 1885. Беч	Ђорђе Јовановић академски вајар
	[Споља:]	
	[Штамбиљ:] Краљ. срп. Министарство просвете и цркв. послова	
	4. VII 1885.	
Ђор. Јовановић		
Господину министру просвете и црквених послова		
ПБр. 6027/85.		
	Ово прво одобрити, а за оно друго, ПБр. 6026, наредити даље шта треба.	
	4. VII 85. Б	
	Г. Ђорђу Јовановићу, државном питомцу, у Бечу	
	По молби вашој од 14. ов. м., по римском, одобравам вам да можете овогодишњи школски одмор провести код својих родитеља у Србији.	
	5. VII 85. г. Б	Н
Експ. 6. VII 85.		
(АС, МПс, 1891, VI, 103)		

32

	Господину министру просвете и црквених послова	
	Част ми је поднети господину министру извештај о моме раду на бечкој академији за вештине, за летњи течај школ. 1884/5. год.	
	Код професора Едмунда Хелмера моделирао сам попрсја са природе (сведочанство под ./1). Радио сам 8 штудија: 4 мушких, 3 женске и једно дете; сасвим сам довршио и у гипс прелио (о школ. трошку) два попрсја штудије и једно попрсје и рељеф, приватни портрети, које сам моделирао ван школских часова, дакле пр. 8 ½ ч. пре подне и после 5 час. у вече. Професор је оба портрета корегирао и почем су ми добро за руком испали, то је дозволио те је о школ. трошку у гипс преливено.	
	Од теоријских предмета слушао сам:	
	Код професора Фриша анатомију и то мускулатуру (сведочанство под ./2). Због тога што није исти г. професор могао набавити препарате, држао је само 11 предавања, на којима се служио цртежима и препаратима од гипса; наравно да то није било довољно, али смо се морали задовољити. Осим што сам се служио бележкама са предавања, служио сам се још и Ротовим „Plastisch Anatomischer Atlas zum Studium des Modells und die Antike” и са „Lerbuch d. Plas. Anatomie fur akademische Anstalten und zum Selbstunterricht” од професора Харлеса.	
	Код професора Ниманда слушао сам: науку о штиловима (сведочанство под ./3) са 2 часа недељно и науку о перспективалном сенчењу са 3 часа недељно: 1 час теорија и 2 цртање (сведочанство под ./4).	
	Из науке о штиловима предавано је о: старохришћанском, романском, готском, ренесансу и нешто о модерном штилу. Предавања су се састојала из цртања: базиса, пресека, фасада и детаља, различитих и најкарактеристичнијих зграда, особито цркава и палата (талијанских) из свију штилова, као и објашњавање оргиналних фотографија из свију штилова.	
	Из перспективног сенчења је предавано како различити правилни и неправилни предмети бацају сенке при вештачком и сунчаном осветљењу на различите предмете и површине, које у осталом вајарима апсолутно ништа и не треба.	
	Осим радова који су у министарству, прилажем још и: фотографију по рељефу, који сам ван школ. часова моделирао: композицију „Сократ брани Алкибијада у битци код Понтитеје”, цртеже из анатомије (испитни су цртежи остали у академији) и цртеже из перспективе и перспективног цртања.	
	Са овим сам испитима свршио све испите, које сам као академичар имао.	

	Господина министра просвете и црквени послова покоран	
	29. јула 1885. Београд	Ђорђе Јовановић државни питамац за вајарство
	[Споља:]	
	[Штамбиљ:] Краљ. срп. Министарство просвете и цркв. послова	
	30. VII 1885.	
Ђ. Јовановић		
Господину министру просвете и црквених послова		
ПБр. 7194/85.		
	Доставити радове на хартији реалци на преглед и примедбе.	
30. 7.		
(АС, МПс, 1891, VI, 103)		
	33	
	Господину министру просвете и црквених послова	
	Према писму господина министра просвете од 31. јула ове год. ПБр. 7194, част ми је извести господина министра, да је савет реалке у својој седници од 16. ов. мес. Бр. 294 прегледао сведоцбе и радове г. Ђорђа Јовановића државног питомца за вајарство, па је нашао: да г. Ђорђе Јовановић изучава вајарство с добрим успехом.	
	Прилоге враћам, и то: 4 сведочанства, цртеже, две бисте, два рељефа и једну фотографију.	
	Бр. 301	Директор београдске реалке, Л. Плајел
	[Штамбиљ:] Краљ. српска реалка у Београду 16. авг. 85.	
	[Споља:]	
	[Штамбиљ:] Краљ. срп. Министарство просвете и цркв. послова	
	17. VIII 1885.	
Ђ. Јовановић		
ПБр. 8109/85		
Виђено, у архиву.		
(АС, МПс, 1891, VI, 103)		

☞ 34 ☞
Господину министру просвете и црквених послова

Нуждан ми је премештај са бечке на дражђанску Академију за вештине.

На бечкој академији је спрема на тзв. Allgemein. Schull 4 године и за то време је сваки ђак обавезан да слуша многе теоријске предмете, од којих су анатомија, перспектива, сенчење и наука о штиловима предмети, из којих се морају испити полагати, што на другим академијама није уобичајено, па се тек онда прелази на специјалну школу, код кога професора ко жели.

На дражђанској академији нижа се школа дели на Unter=oder Copirclasse и Mittel=oder Gypsclasse; прва траје три, а друга четири семестра, што се из поднешеног проспекта дражђ. академије видети може.

За последња три семестра, тј. од када сам на бечкој академији, положио сам све испите из свију теоријских предмета и сада у велико радим са природе, дакле сада могу без икаквог полагања испита да пређем на дражђ. академију у тзв. Mittel-classe, где ћу ове године да продужим портретисање, а догодине да ступим у Actclass, тако да за најдаље за 2 год. ступам у атиље. Пошто би желео да ступим на специјалну школу у атиље професора и славног немачког вајара Јоханеса Шилинга, који је на дражђ. академији, то ме је и највише побудило да молим господина министра, да ми изволи одобрити још сада премештај са бечке на дражђанску академију. Осим тога ћу ове год. на дражђ. академији моћи штудирати и анатомију домаћих животиња, а нарочито коња, што се на бечкој академији не предаје. Од велике су важности за мене такође и дражђанске збирке антика и галерије слика, као и многи модерни монументални радови.

Господина министра просвете и црквени послова покоран

28. августа 1885. год.	Ђорђе Јовановић
Београд	државни питомац за вајарство
	
[Споља:]	

[Штамбиљ:] Краљ. срп. Министарство просвете и цркв. послова

	30. VIII 1885.
Ђ. Јовановић	

Господину министру просвете и цркв. послова

ПБр. 8859/85

Савету Реалке на мишљење.

30/75		
Узео сам натраг „Prospect” дражђан. Акад. вештина.		

28. 2. 91.	Ђ. Јовановић
Београд	
	
(AC, МПс, 1891, VI, 103)	

☞ 35 ☞
Господину министру просвете и црквених послова

Према писму господина министра од 31. августа ов. год. ПБр. 8859 изнео сам пред проф. савет реалке молбу г. Ђорђа Јовановића, државног питомца за вајарство. Савет је у седници 2. септембра ов. год. Бр. 371, донео овакво мњење по тој ствари:

„Да би најбоље било, кад би г. Ђорђе Јовановић, државни питомац за вајарство, најпре изучио вајарство на једној академији и то на оној на којој је почео и досада учио, па тек онда да посети и друге академије ради већег усавршавања, јер је бечка академија тако исто добра као и дражђанска. Но, ако би господин министар дозволио г. Јовановићу да сада промени академију, онда би савет предложио г. министру да га упути на минхенску академију, као признату најбољу и да г. Јовановићу наложи да ту академију потпуно сврши.”

Достављајући г. министру горње мњење проф. савета реалке, враћам уједно и послате прилоге.

Бр. 385		
[Штамбиљ:]	Директор београдске реалке,	
Краљ. српска реалка у Београду	Л. Плајел	
4. сеп. 85.		

	[Споља:]
[Штамбиљ:] Краљ. срп. Министарство просвете и цркв. послова	
	5. IX 1885.

Ђ. Јовановић	
ПБр. 9264/85	
	
Треба да сврши у Бечу, где је започео, а ако би хтео место мењати, може му се допустити само у Минхен. Ово му казати кад дође.	

6. 9.

(AC, МПс, 1891, VI, 103)

☞ 36 ☞
Господину министру просвете и црквених послова

Молио сам г. министра за премештај са бечке на дражђ. академију и навео сам разлоге, који су ме за то руководили.

Нарочитим писмом од стране господина министра наређено је г. дирек. реалке да изнесе пред професорски савет моју молбу на решење, и професорски савет донео је решење, да је боље да останем на беч. академији, или ако господин министер мисли да ме премести, то да ме премести на минхенску, до сада најпознатију академију.

Нико не може да порече важност минхенске академије, јер је иста за живопис после париске прва у Европи, али је за скулптуру боља од те дражђанска, јер је школа професора Шилинга, пређе славнога Хенела, најбоља у Немачкој и из те су школе изашли до сада најприпознатији вештаци, међу којима су баш и професори вајарске специјалне школе на бечкој академији Цумбуш и Кундман.

Како ми је пак саопштено решење да не могу добити премештај на дражђанску академију, то молим господина министра, да ми изволи одобрити премештај на Минхенску академију.

Господина министра просвете и црквени послова покоран

10. септембра 1885.	Ђорђе Јовановић
Београд	држ. пит. за вајарство
	
[Споља:]	

[Штамбиљ:] Краљ. срп. Министарство просвете и цркв. послова

10. IX 1885.

Ђ. Јовановић	
Господину министру просвете и цркв. послова	
ПБр. 9656/85	

Допустити му да се пресели у Минхен, али с напоменама, које је савет реалке учинио на његов извештај. Издаће му се и попутнина од Беча до Минхена.

11.9.	Начелник, Ј. Пецић
	
Саопштено ми је решење.	

13. септембар. 85.	Ђ. Јовановић
Београд	држ. пит. за вајарство
	
Издат му путни трошак.	

(AC, МПс, 1891, VI, 103)

☞ 37 ☞
Господину министру просвете и црквених послова

Част ми је јавити господину министру да сам се уписао на Минхенску академију у атеље проф. v. Widman-а, вајара и да ћу овога семестра штудирати портрете са акт-модела и копирати антике фигуре.

Господина министра просвете и црквени послова покоран

17. октобра 1885.	Ђорђе Јовановић
Минхен	државни питомац за вајарство
Barerstrasse 75 III/12	
	
[Споља:]	

[Штамбиљ:] Краљ. срп. Министарство просвете и цркв. послова

	8. X 1885.
---------------	------------

Господину министру просвете и црквених послова	
Ђ. Јовановић	
ПБр. 11059	

Питати га може ли ближи програм рада послати и да назначи тачан број часова дневног рада по сваком послу.

8. 10	
Адреса	
(AC, МПс, 1891, VI, 103)	

☞ 38 ☞
Господину министру просвете и црквених послова

Изгледало би и чудно и смешно, кад би ђак пошавши у школу морао понети и скамију, где ће целе године да седи, као што то од прилике изгледа да је на минхенској академији, јер ђак мора да понесе и оне предмете на којима ће да моделира.

Мени су за мој рад за сада нужна 3 предмета, на којима се моделира, и то два за портрете и један за штатуе антике, а сва 3 комада коштају, као што се из поднешеног рачуна види, 39 марака. Како сам ја сада усљед премештаја имао доста изванредних трошкова, а и иначе ми треба просечно 20 м. месечно на потребе, моделе и књиге, као и сада зимске аљине, то ми је немогуће да сада све то подмирим из суме, која ми припада за тромесечје од новембра, па за то сам слободан молити господина министра да ми одобри ту суму из касе Министарства

просвете али, ако је то немогуће, онда молим да ми се та сума одобри и пошље аконто припадајућег ми благодејања за тромесечје од фебруара 1886. год.

Господина министра просвете и црквени послова покоран

20. октобра 1885.	Ђорђе Јовановић
Минхен	државни питомац за вајарство
	[Споља:]

[Штамбиљ:] Краљ. срп. Министарство просвете и цркв. послова

10. X 1885.
Господину министру просвете и црквених послова
Ђ. Јовановић
ПБр. 11139

Вратити му рачун и казати да се не може платити, већ нека те трошкове плаћа из благодејања свог.

11. 10.
(АС, МПс, 1891, VI, 103)

☞ 39 ☞
Г. Ђорђу Јовановићу, државном питомцу, у Минхену
ПБр. 11059 9. октобра 1885. год. у Београду
Господине,

Непотпун је извештај о програму ваших штудија за зимњи семестар, који сте 17. ов. м. по римском поднели Министарству просвете. С тога поднесите ближи програм рада и у истоме означите тачно број часова дневнога рада на сваком послу, којим се будете бавили у овоме зимњем семестру, тако да се може до ситница видети све и шта учите и кад и у које време. Није довољно да кажете, да ћете овога семестра штудирати портрете са акт-модела и копирати „антике фигуре”, већ треба цео недељни и дневни распоред рад да поднесете.

И сад и у будуће при подношењу програма рада имајте ово на уму.

	Нач.
Екс. 10. 10. 85.	

(АС, МПс, 1891, VI, 103)

☞**40**☞

Господину министру просвете и црквених послова

Од стране г. началника препоручено ми је да поднесем извештај о програму мога рада за зимски семестар потпуније, јер се сматра послати као непотпун. С тога сам слободан извести господина министра да немам шта више да наведем, осим ово: уписао сам се код професора Видмана и радим дневно од 8-12 пре и 1-5 после подне. Овога ћу семестра да штудирам акт (човечије тело) и портрете, а часове упражњавања ћу употребити на штудију антика, која се састоји у копирању поједних штатуа антика.

Поред овога ће од половине новембра отпочети тзв. Abendakt, од 5-7 у вече, пак ћу такође и тамо посећивати и цртати.

Господина министра просвете и црквени послова покоран

26. октобра 1885.	Ђорђе Јовановић
Минхен	држ. питомац за вајарство
	[Споља:]

[Штамбиљ:] Краљ. срп. Министарство просвете и цркв. послова

17. X 1885.

Ђ. Јовановић
ПБр. 11422
Виђено, у архиву.
(АС, МПс, 1891, VI, 103)

☞**41**☞

Господину министру просвете и црквених послова

Месеца марта се свршава зимски семестар школске 1885/6. године, па како би радо приложио уз извештај о моме раду и фотографије свршених радова, и то од: три портрет рељефа, две бисте и једну фигуру (штудија целог човечијег тела) то сам слободан молити господина министра да ми изволи одобрити суму од 36 марака за фотографирање речених радова, нашто ћу ја оригинални рачун да поднесем.

Господина министра просвете и црквених послова покоран

1. марта 1886.	Ђорђе Јовановић
Минхен	државни питомац за вајарство

[Споља:]

[Штамбиљ:] Краљ. срп. Министарство просвете и цркв. послова

21. II 1886

Ђорђе Јовановић

П. Бр. 1546

Је ли тај рад у боји или не и за што се не би могао послати оригинал.

21. 2.

Г. Ђорђу Јовановићу државном питомцу у Минхену

Јавите Министарству просвете, јесу ли Ваши радови, за које тражите 36 марака ради фотографисања, у боји или нису и зашто не би могли послати те своје радове у оригиналу, но тражите да их фотографишете.

22. II 86. г. у Београду експ. 22. II 86.	Н.
(АС, МПс, 1891, VI, 103)	

☞**42**☞

Господину министру просвете и црквених послова

Писмом од 24. фебруара ов. г. наређено ми је да јавим Министарству просвете, да ли су моји радови у боји или нису и да ли не би могао да пошљем оригинале, место фотографије истих.

Част ми је дакле јавити господину министру да су моји радови и то: две бисте и три рељефа (штудије портрета) у гипсу и једна фигура (штудија целог човечијег тела) још у глини, јер на истој имам од прилике још три недеље посла.

За портрет штудије сам умолио моје познате, те сам их портретисао, па за учињену ми услугу портрете сам уступио, особито још и стога што је сваки за свој портрет за излив у гипс платио, јер овде на академији нема гипсерај за ђачке радове; дакле те оргинале не могу да пошљем, а фигуру ћу моћи послати по свршетку године и то, ако буде могуће да је у гипс прелијем.

С тога сам и био слободан молити господина министра за одобрење да могу радове дати фотографисати, јер сам рад да господин министер мој рад види.

Наскоро ћу пак поднети господину министру тачан извештај о целокупном раду за овај семестар.

Господина министра просвете и црквених послова покоран

13. марта 1886.	Ђорђе Јовановић
Минхен	академски вајар, државни питомац

	[Споља:]
[Штамбиљ:] Краљ. срп. Министарство просвете и цркв. послова	
	4. III 1886

Ђор. Јовановић

П. Бр. 1886

Да му се пошљу 36 марака ради фотографисања тих кипова.

6. III	Начелник, Ј. Пецић
--------	-----------------------

(АС, МПс, 1891, VI, 103)

☞**43**☞

Господину министру просвете и црквених послова

Част ми је извести господина министра да сам задњег семестра 1885/6. школ. године радио у школи професора v. Widemann-а и рад ми се састојао у следећем:

Часови рада за овај семестар су били од 8 сах. пре, до 5 сах. после подне.

По уређењу на овој академији, до Божића је удешен општи акт, за штудију целог човечијег тела, на коме сам цело време радио. После Божића пак имао сам засебан модел, јер сам компомирао једног атланта, што се из сведочанства под ./- види. Почем ми још није драперија готова, то ћу послати фотографију исте фигуре одмах, чим будем рад потпуно довршио.

Поред ових штудија, штудирао сам још и портрете, од којих шаљем шест фотографија. И ове сам штудије радио под коректуром професора, што је означено на полеђини сваке фотографије.

До сада су од стране министарства, слати моји радови и сведочанства на оцену професорском савету београдске реалке. Принуђен сам молити господина министра да изволи наредити, да се више радови и сведочанства не шиљу реалци на оцену и то молим из ових разлога:

Пошто ја на академији радим под управом академског професора, који уједно мора да буде и признати вештак, и пошто су моји радови оцењени од стране академије као вишег завода, то онда држим да професорски савет реалке нити је у стању да да праву оцену, нити је пак за то компетентан.

Надам се да ће господин министар мој разлог
одобрити и молбу ми уважити.
Господина министра просвете и црквених послова
покоран

8. априла 1886. г. Ђ. Јовановић
Минхен државни питомац за вајарство

[Споља:]

[Штамбиљ:] Краљ. срп. Министарство просвете и цркв.
послова

29. III 1886

Ђор. Јовановић

П. Бр. 2718

Издавити у писму најглавније и доставити реалци на мишљење заједно са сведоџбом. Не треба помињати оно што се реалке тиче.

29. 3.

Примио сам приложено сведочанство.

20. 8. 87. Ђ. Јовановић

Београд

(АС, МПс, 1891, VI, 103)

44

[Штамбиљ:]
Краљ. српска реалка у Београду
9. апр. 86.

Господину министру просвете и црквених послова

У одговору на акт господина министра просвете од 30. пр. мес. ПБр. 2718, част ми је учтиво извести о господина министра, да сам професорском савету реалке поднео сведоцтво и фотографске снимке радова државног питомца за вајарство г. Ђорђа Јовановића.

Савет реалке, у седници 8. ов. м. Бр. 117. прегледао је и оценио и радове и сведоцбу г. Јовановића и донео своје мњење: „да је рад и успех државног питомца за вајарство г. Ђорђа Јовановића добар и да он својим радовима показује да је врло прилежан.”

Достављајући ово мњење проф. савета реалке господину министру, част ми је уредно повратити послату ми сведоцбу и 6 ком. фотографија.

Бр. 119
9. априла 1886. год.
у Београду

[Споља:]

[Штамбиљ:] Краљ. срп. Министарство просвете и цркв.
послова

9. IV 1886

Ђор. Јовановић

П. Бр. 3123

Кад је савет реалке задовољан, у архиву.

(АС, МПс, 1891, VI, 103)

☪ 45 ☪

Господину министру просвете и црквених послова

Част ми је извести господина министра о моме раду за летњи семестар школске 1885/6. год. на минхенској академији, а код професора М. фон Виднмана.

Из приложених фотографија видиће се да сам довршио фигуру ./1 (атлант), коју сам сâм компоновао још прошлога семестра; осим тога фотографија под ./2 показује једну штудију акта (штудије акта смо имали сваки дан од 8-10 сах. п. п.). Остале су фотографије са биста што сам овд. Србе ђаке портретирао зарад штудије. Приложено сведоштво под ./3 доказује мој успех за

Приложено сведочанство под 175 показује мој успех за овај семестар.

Пошто је за мене било нужно проучити историју вештина и естетику, а дала ми се прилика на овд. политехници, то сам целе школске 1885/6. год. посећивао предавања из оба наведена предмета, чувенога професора v. Reber-a. Летњег пак семестра умолио сам г. Ребера, те ми је дозволио да могу да посећујем његова објашњавања слика у овд. Старој и Новој пинакотеци (зашто сам се морао уписати као хоспитант на овд. политехници). Објашњавања и предавање г. Ребера су за мене била од врло велике важности, јер сам се упознао са свима мајсторима и школама, које су имале уплива на усавршавање вештина, као и које су давале одсечни правац истима.

Господина министра просвете и црквених послова покоран

Минхен
30. јула 1886. г.

Ђ. Јовановић
вајар, државни питомац

[Штамбиљ:] Краљ. срп. Министарство просвете и цркв.
послова

4. VIII 1886

П. Бр. 6795

Прилоге под ./2 и ./3 примио сам.

2. октобра 1886. Ђ. Јовановић
Београд вајар

(АС, МПС, 1891, VI, 103)

46

[Штамбиљ:]
Краљ. српска реалка у Београду
16. авг. 86.

Господину министру просвете и црквених послова

Према акту господина министра просвете ПБр. 6796, од 8. ов. м., поднео сам професорском савету реалке на преглед и оцену сведоџбу и радове г. Ђорђа Јовановића, државног питомца за вајарство.

Савет је у седници од 16. ов. м. Бр. 274, прегледао сведоџбу и радове г. Ђ. Јовановића и донео је своје

сведоку и раду г. Ђ. Јовановића и донео је своје мишљење: да г. Ђорђе Јовановић, државни питомац за вајарство, показује добар успех у својему изучавању вајарства.

Достављајући учтиво г. министру ово мишљење проф. савета реалке, част ми је уједно повратити г. министру сведоџбу и пет посланих прилога радова г. Ђ. Јовановића.

Бр. 275
16. августа 1886. г
у Београду

Директор београдске реалке,
Д. Плајел

[Споља:]

[Штамбилъ:] Краљ. срп. Министарство просвете и цркв.
послова

16. VIII 1886

Ђорђе Јовановић

П. Бр. 7329

Г. рачуновођи

18. VIII

Б.

(АС, МПС, 1891, VI, 103)

47

Jovanovits
[Schelinstrasse 75/III, rechts]
Gabelsbergerstrasse 9/I
München

Господину министру просвете и црквених послова

За време овогод. мога школског одмора путовао сам кроз многе наше крајеве зарад штудије костима, али нисам могао набавити ни половину, колико би ми било потребно да одпочнем рад, који сам наумио, јер мислим да се ове године специјално бавим штудијом наших костима и типова. С тога сам слободан молити господина министра да ми изволи одобрити из касе Министарства просвете и црквених послова бар 100-120 динара, како би могао да набавим још најнужније ствари.

Господина министра просвете и црквених послова покоран

2. октобра 1886.
Београд

Ђорђе Јовановић
државни питомац за вајарство

[Споља:]
2. окт. 1886.

Ђор. Јовановић

Господину министру просвете и црквених послова
ПБр. 10177

Да се одобри 100 динара на средства за учење.

2. окт. 1886. Мин. просвете
Мил. Кујунџић

Издаго му.

(АС, МПС, 1891, VI, 103)

48

Господину министру просвете и црквених послова

Част ми је извести господина министра, да сам се поново уписао код професора von Wiednnman-a, код кога ћу овога семестра (као и целе године) осим редовних штудија, тј. штудија човечијег тела и композирање фигура, засебно штудирати још и наше типове, као и наше народно одело.

Слободан сам молити господина министра да ми изволи одобрити суму од 83 динара и 75 п. дин., коју

73

сам издао и то у име школарине и болнице 63 м. и упис у „Kunstverein” 4 марке што се види из приложених признаница под ./.

Господина министра просвете и црквених послова покоран

10. новембра 1886. г. Ђорђе Јовановић
Минхен држ. питом. за вајарство

[Споља:]

[Штамбиљ:] Краљ. срп. Министарство просвете и цркв. послова

31. X 1886

Ђор. Јовановић
П. Бр. 11728/86. г.

Да му се пошље ова школарина.

10. 11. 86.

Министар,
Мил. Кујунџић

Адреса: Gabelsbergerstrasse 9/I

(АС, МПс, 1891, VI, 103)

☞49☞

Господину министру просвете и црквених послова

Част ми је известити господина министра да сам овога семестра радио код професора М. фон Виднмана. Главни је мој рад „Преља”, жанрштудија природне величине, мотив из нашег народног живота, но исти ће рад бити готов тек при свршетку ове школске године.

Поред штудије акта, урадио сам још и три бисте и то портрет једног овд. приватијера и две бисте штудије нашег типа и ношива (портрет и биста српског сељака, сада су изложене у овдашњем Kunstverein-у). Обе последње штудије су ми рђаво бронзиране, те с тога и фотографије нису најбоље.

Из приложеног сведочанства, видеће господин министар какав сам успех учинио за овај семестар.

Господина министра просвете и црквених послова покоран

23. априла 1887. год. Ђорђе Јовановић
Минхен државни питамац за вајарство

[Споља:]

[Штамбиљ:] Краљ. срп. Министарство просвете и цркв. послова

23. IV 1887

Ђор. Јовановић

П. Бр. 4267

Г. рачуновођи

13. IV

Примио сам приложено сведочанство и фотографије.

20. 8. 87.

Београд

Ђ. Јовановић

Узео сам сведочанства.

25. фебру. 91. год.

Ђ. Јовановић

(АС, МПс, 1891, VI, 103)

☞50☞

Господину министру просвете и црквених дела

Част ми је известити господина министра да сам се овога семестра бавио вајањем моје композиције „Преље”, коју сам у природној величини радио и од које прилажем под ./1 фотографију.

О успеху, поднашам под ./2 академско сведочанство од проф. М. ф. Виднман-а, код кога сам и радио.

Пошто сам готов са мојим радом, то сам слободан молити господина министра да ми дозволи да овогод. одмор пробавим у Србији, због мојих штудија; но како би хтео да до 31. јула будем због нуждних приватних послова у Србији, то молим покорно господина министра, да изволи одобрити, да ми се благодејање неколико дана раније пошаље, јер би био рад да путујем преко Венеције, ради посете велике талијанске народне вештачке изложбе, која је посета за мене од непроцењене важности.

Уједно сам слободан молити господина министра да ми изволи одобрити суму од 15 дин. за фотографисање мога рада; рачун поднашам под ./3.

Господина министра просвете и црквених послова покоран

Минхен,

18. јула 1887. год.

Ђорђе Јовановић

акад. вајар, државни питамац

[Споља:]

[Штамбиљ:] Краљ. срп. Министарство просвете и цркв. послова

9. VII 1887

Ђор. Јовановић

П. Бр. 7495

Рачун исплатити, а долазак у Србију, за време ферија (о његовом трошку) одобрити.

9. VII

Јављено му за долазак кратким путем. Рачун му се за сад не може исплатити.

МВ

Примио сам приложено сведочанство и фотографије.

20. 8. 87.

Београд

Ђ. Јовановић

(АС, МПс, 1891, VI, 103)

☞51☞

бесплатно

Господину министру просвете и црквених послова

Као што је господину министру познато, до сада сам био на минхенској академији код професора М. v. Widnman-а, вајара. Сада је исти професор пензионисан, а на његово место долази један нов, но ја не би радо остао код новог професора, кога и не знам, него би ми било најзгодније за моје даље штудије код професора Јоханеса Шилинга, једног од најславнији немачки вајара. Па како је проф. Шилинг на дражђанској академији, то сам слободан молити господина министра да ми изволи одобрити да се упишем у дражђанску академију и уједно да ми и одобри попутину из Минхена у Дрезду, јер ми је то апсолутно немогуће да од благодејања одвојим. Како је школарина на Минхенској академији 130 м. за год., а на дражђан. 30 (по чл. 6 проспек. дражђ. акад. који овде под ./ прилажем) то би ми се могла одобрити уштеда од школарине, па да попутина и не пада на терет касе Минис. просвете.

Господина министра просвете и црквених послова покоран

3. октобра 1887. г.

Београд

Ђорђе Јовановић

држ. питамац, вајар

[Споља:]

[Штамбиљ:] Краљ. срп. Министарство просвете и цркв. послова

3. X 1887

П. Бр. 12981

Ректору Велике школе

Да изволи, са повратком акта, саопштити мњење Техничкога факултета о овој молби.

7. октобра 1887.

у Београду

По наредби министра просвете,

Ј. Пецић

Бр. 479

Велика школа

Господ. Милану Андоновићу, проф. Вел. школ. и старешини Техн. факултета, да изволи овај предмет изнети пред Техн. факултет и његово мњење саопштити.

8. октобра 1887.

у Београду

Ректор Вел. школ.,

Ст. Марковић

Господине ректоре,

Технички је факултет мишљења да се г. Ђ. Јовановић може послати да иде г. Шилингу, јер ће се заиста на Дрежђанској академији по својој струци више користити.

9. окт. 887.

у Београду

Старешина факултета,

проф. М. Андоновић

(АС, МПс, 1891, VI, 103)

☞52☞

Господину министру просвете и црквених послова

Прошле недеље сам молио господина министра да ми изволи одобрити премештај са минхенске на дрежђанску академију, из разлога што ми је професор, код кога сам учио, пензионисан; не чекајући на решење, слободан сам молити господина министра да ми одобри премештај у Париз за L'ecole de beaux arts, из разлога што је ова школа призната као најбоља, особито за то што су у истој свака три месеца конкуренције, тако да сваки без разлике академичар, који не конкурише, не напредује и буде искључен из завода.

За пријем у исту школу имам: сведочанство о испиту зрелости са београдске реалке, сведочанство I године нашег Техничког факултета и сведочанства из: анатомије (пластичне), перспективе и науке о стиливима са бечке Академије лепих вештина; сведочанства пак о мојем

досадањем раду и напретку сва су ми врло добра и одлична. Последња сведочанства о раду прилажем под, /. као и фотографију „Преље”. Ова ми је школа још и с тога преко нужна, што оћу да негујем жанр у коме сам већ и почео да радим.

Надам се да ће ми господин министар уважити разлоге и одобрити премештај и уједно одобрити издавање благодејања са осталим државним питомцима Министарства просвете, који штудирају у Паризу, јер је тамо много већа скупоћа него у Немачкој.

Господина министра просвете и црквених послова понизан

19. октобра 1887. Београд	Ђорђе Јовановић државни питамац за вајарство
	[Споља:]
Г. Ђор. Јовановић П. Бр. 13195	
Ректору Велике школе,	

Да изволи, с повратком акта, саопштити мњење Техничког факултета по овој новој молби овога питомца, по којој он одустаје од првашње молбе да иде из Минхена у Дрезду, већ моли да иде у Париз.

Две сведоцбе с новом молбом шаљу се ректору, поред ранијих аката.

15. окт. 1887. г. у Беогр.	По наредби министра просвете, Ј. Пецић
Господину ректору,	

Технички факултет пошто је прочитао молбу г. Ђ. Јовановића, којом моли да иде у Париз, нашао је, да ће заиста бити боље да се г. Јовановић пошље одмах у Париз, пошто би он и после бавлења у Дрезди морао да иде опет у париску школу „L’ecole de beaux arts”, која се сматра по струци, којој се г. Јовановић одао, као најбоља. Г. Милутиновић професор Техн. факултета мишљења је, да би боље било да г. Јовановић иде у Дрезду.

16. окт. 1887. Београд	Старешина Технич. факултета, проф. М. Андоновић
Одобрава се само са истим благодејањем, које сада ужива.	
19. X 887.	
(АС, МПс, 1891, VI, 103)	

☞ 53 ☞
Господину министру просвете и црквених послова

Господин министар је изволео одобрити ми премештај са минхенске на паризку школу, као признату најбољу светску школу за вештине.

Но како ми је за сада остало исто благодејање, а господину министру је познато да је у Паризу врло велика скупоћа (међутим ја имам за моју струку осим обичних издатака још и врло велике издатке на моделе, фотографије и костиме), то покорно молим господина министра да ми изволи повисити државно благодејање, као што и остали државни питомци уживају, који своје науке у Паризу штудирају.

Господина министра просвете и црквених послова покоран

21. новембра 1887. г. Париз	Ђорђе Јовановић држ. благод. за скулптуру Rue Racine № 1
	[Споља:]
[Штамбиљ:] Краљ. срп. Министарство просвете и цркв. послова	
22. XI 1888	
Ђорђе Јовановић П. Бр. 13976	

Да се овоме питомцу пошље школарина у 300 д. и такса за упис од 10 д. према признаници акта ПБр. 13.975. Што се тиче повећања стипендије извести га да му се то сада не може учинити, докле се не реши Закон о буџету за ову годину, те нека према томе удешава своје трошкове. Кад се буџет реши, учиниће му се по могућству оно што моли.

15. нов. 1887. г. у Беогр.	По наредби министра просвете, Ј. Пецић
Горња сума послата му је по акту П. Бр. 14192/87.	
1. XII 87.	МВ
(АС, МПс, 1891, VI, 103)	

☞ 54 ☞
Господину министру просвете и црквених послова

Част ми је извести господина министра, да сам се уписао на Academie Julian, Ateliers de penture de sculpture et de dessin.

Програм мога рада за целу школ. 1887/8. г. је следећи:

1) Код профес. М. Sharu, моделирање са живих модела, композирање по задатој теми као и слободно композирање.

2) Ателија 2 сах. недељно код проф. М. Duval, ди-ректора Антрополошког института итд.

3) Историја 2 сах. недељно код проф. универз. Heuzeu-a.

4) По 1 сах. недељно историја вештина са естетиком и наука о стиливима од проф. А. Lenoir-a и Bouguereau-a.

Да би могао вечером од 7-9 штудирати у École natio-nale des arts decoratifs (јединствена школа у свету) нужна ми је препорука од нашег посланства. С тога молим господина министра да изволи извести и препоручити ме овд. посланству.

Слободан сам молити господина министра да ми изволи одобрити, по приложеном рачуну, школарину од 300 динара (за целу годину) као и уписнину 10 дин.

Господина министра просвете и црквених послова покоран

21. новембра 1887. г. Париз.	Ђорђе Јовановић држав. питамац за вајарство
	[Споља:]
[Штамбиљ:] Краљ. срп. Министарство просвете и цркв. послова	
18. XI 1888	
Ђорђе Јовановић П. Бр. 13975	
(АС, МПс, 1891, VI, 103)	

☞ 55 ☞
Господину министру просвете и црквених послова.

Дошавши, по одобрењу господина министра, с минхенске академије у Париз, ради подобнијег продужавања уметничких студија, ја сам имао част јавити се одмах господину министру и замолити га да ми изволи повећати благодејање на 250 дин., знајући да је то благодејање, које уживају остали државни питомци у Паризу. Господин министер ми је обећао, да ће ми се благодејање од 1. новембра повисити, док господин министер добије тражени буџет, а дотле ми је препоручио штедњу.

Данас, пошто сам провео више од два месеца овде у Паризу, узимам слободу извести господина министра, да сам за то време видео да се овде покрај најбоље воље и највеће штедње, не може живети са благодејањем одређеним за немачке земље.

Ја најпокорније молим господина министра да верује, да ја у другом случају не бих оволико инсистирао и да бих се чак после овог искуства ипак задовољио досадањим благодејањем, али господине министре мени је немогуће никакав већи рад одпочети, јер је овде и за саме обичне студије материјал, модели и др. потребе све два пут и три пут скупље но у Немачкој.

У нади да ће ми господин министар молбу уважити, ја сам господина министра просвете и црквених послова покоран

4. фебруара 1888. г Париз	Ђорђе Јовановић држав. пит. за вајарство
	[Споља:]
[Штамбиљ:] Краљ. срп. Министарство просвете и цркв. послова	
10. II 1888	
Ђока Јовановић П. Бр. 771	
(АС, МПс, 1891, VI, 103)	

☞ 56 ☞
Господину министру просвете и црквених послова.

Прошле године октобра месеца господин министар просвете одобрио ми је премештај из Минхена у Париз, ради даљег мог усавршавања у вајарству. Како нисам одмах добио нужну повишицу благодејања, то сам дошавши у Париз новембра мес. пр. год. молио господина министра да ми се иста одобри.

Господин министар је изволео замолити овд. изванредног посланика, који ми је саопштио овај акт од 1. децембра 1887. П. Бр. 14192: „Господине, што се тиче молбе г. Ђорђа Јовановића, да му се повиси благодејање, ви ће те имати доброту извести га, да му се то сада не може учинити, докле се не реши Закон о буџету за ову годину, према чему нека он за сада и удешава своје трошкове. А кад се буџет [буде] решио, учиниће му се по могућству оно што је молио. Министар просвете и цркв. Послова, А. Васиљевић.” Од тога доба ја сам још једном молбу поновио, али не добих никаква одговора.

Господине министре, молио сам за премештај за то, што су сада у Паризу лепе вештине на највишем ступњу, а нарочито и за то што овде, имајући прилике да излажем моје радове у „Салону”, даје ми се могућност да опробам моју уметничку снагу.

Али, господине министре, са 200 дин. месеч. не може ништа да се уради, нарочито сада, кад већ треба увелико

посвети неком већем раду, у коме би се постарао да изнесе сву своју уметничку вештину и дар. Г. Јовановић ми је изјавио, да би ову своју идеју најбоље могао остварити тако, ако би израдио статуу нашег неумрлог научника покојног д-ра Јосифа Панчића, па пошто су му за то потребна већа материјална средства од оних што може имати на расположењу од својег благодејања, молио ме, да му одобрим овај рад и да му, за извршење његово, одредим засебну новчану помоћ у округлој суми од 1000 динара.

Извештавајући Вас, господине, о томе, част ми је молити Вас, да изволите саопштити г. Јовановићу, да потпуно одобравам да одмах узме у израду статуу пок. Панчића и да му за тај циљ стављам на расположење суму до једну хиљаду динара, која ће му се сума издати почесно и кад му затреба. У исто време част ми је молити Вас да изволите г. Јовановићу предати на употребу под *./.* фотографију пок. Панчића с напоменом, да пази да је не поквари, јер ју је породица пок. Панчића дала под тим условом да јој се по употреби поврати.

Најзад односно саме израде статуе изволите г. Јовановићу саопштити, да она треба да је у природној величини или бар скоро толика и да је изливена у гипс, кад је, по експозицији у париском салону, стави на расположење Министарству просвете и црквених послова.

Изволите господине министре, примити уверење о мом одличном поштовању.

М

Експ. 17. V 90.

(АС, МПс, 1891, VI, 103)

70

Господину министру просвете и црквених послова

Част ми је најучтивије известити господина министра, да сам са статуом др Јос. Панчића готов. Из приложене фотографије, господин министар ће моћи одприлике видети, како статуа изгледа. Због тескобе у моме атељеу, фотографија је деформисана тј. изашла је мало издужена, што са статуом није случај. Величина статуе износи 2 метра 20 см.

Ја сам скоро пуних шест месеци само на тој статуи радио и нисам ни труда, ни пажње жалио, да статуу израдим што је могуће савременије, а господину министру је познато да нисам готово никаквим документима располагао. По мишљењу мога професора и осталих мојих познаника вештака, изгледа да нисам узалуд пријањао на посао, јер ми је и композиција хармонична и израда врло добра.

Господине министре, ја сам статуу израдио да се постави на публично место, а за углед служиле су ми овдашње многобројне статуе: вештака, научењака итд., као нпр. статуа Павла Броке, које фотографију прилажем. Разуме се по себи, да се статуа од гипса не може ни зашта да употреби, јер је то само привремени модел, по коме ће имати да се лије у бронзи (реже у мермер итд.). Зато сам слободан учтиво замолити господина министра да реши, да се моја статуа има излити у бронзу, јер ће само тако бити употребљива, тј. моћи ће да се постави на већ одређено јој место у новој ботаничкој башти. Ја сам се и код овдашњих познатих кућа известио и трошкови за ливење у бронзи изнели би највише пет иљада динара. Ако господин министар одма одобри ливење статуе, то би статуа била почетком идуће године готова, тј. на време, за изложбу у париски „Салон”.

Овом приликом, част ми је поднети господину министру тачан рачун свију издатака око статуе. Из приложених рачуна види се да сам за материјал издао више од 500 динара. Скоро сам толико исто издао и за моделе, јер је надница париских модела 8-10 динара, а ја сам их потребовао скоро 4 месеца. Дакле одобрених 1000 динара сам потрошио на саму статуу. Али осим материјала, потребан је био и засебни ателије, јер такви се радови не могу у академији да раде. Ја сам с тога најмио атеље за целу годину и потрудио сам се да статуу што могу брже свршим, јер ће ми требати још најмање шест месеци за израду мога пројекта за споменик косовским јунацима, који ће бити 2 ½ метра висок. Пројекат морам израдити још док сам у Паризу и мислим да га заједно са статуом изложим у париски „Салон”, зато морам најозбиљније да прионем на посао.

Господин министар ће се уверити из приложеног ангажмана да ателије кошта 820 динара, а да ми је немогуће, да толику суму одвојим од мога благодејања мислим да не треба да споменем. С тога најпонизније молим господина министра да ми одобри оправдани издатак од 800 динара за исплату кирије атељеја.

У нади да ће господин министар мој понизан предлог да усвоји, као и моју најпонизнију молбу да одобри јесам, господина министра просвете и црквених послова најпонизнији

Париз,
25. септембра 1890 год.
Ђорђе Јовановић
држ. питомац за вајарство
[Споља:]

[Штамбиљ:] Краљ. Срп. Министарство просвете и цркв. послова

17. IX 1890.

Ђорђе Јовановић

П. Бр. 14098

12456 није у архиви

Г. рачуновођи	
17. IX	
Академији на оцену.	
9. X	
(АС, МПс, 1891, VI, 103)	

71

Господину министру просвете и црквених послова

Господину министру је познато да рок мога благодејања истиче 1. марта 1891. год. То је најдрагоценије време за париске вештаке, јер се тада довршују радови за „Салон”, који се отвара сваке године 30. априла.

Париски „Салон” је вештацима од неоцењиве вредности, из кога цела два месеца не излазе, јер су ту изложена свакогодишња најновија ремек дела и ја држим господине министре да ће те Ви моћи представити себи, какву би штету ја претрпео, кад би морао баш у то време да напустим Париз, особито још и стога што ће и моја статуа бити изложена. Осим тога морам још да се постарам и о транспорту моје статуе после свршетка „Салона”.

С тога најпокорније молим господина министра да ми продужи моје бављење у Паризу *најмање до 1. августа 1891. године*. Ако господин министар одобри моју најучтивију молбу то ћу онда моћи *ове последње школске* године да се поред мојих академских студија бавим искључиво *компоновањем монументата (међу којима је на првом месту споменик косовским јунацима), за које ми треба још савета и које могу најбоље да добијем овде од мога славног професора Х. Шаниа, председника Академије лепих вештина*.

Из приложеног проспекта види се да школарина износи 400 динара.

Господина министра просвете и црквених послова најпокорнији

25. октобра 1890.
Ђ. Јовановић
Париз
држ. питомац за вајарство
[Споља:]

[Штамбиљ:] Краљ. срп. Министарство просвете и цркв. послова

17. X 1890.

Ђорђе Јовановић, за реферовање.

П. Бр. 16450

6265 акта нису у арх.

Г. рач.	
Здружити итд.	
17. X	
Питомац је од 1. марта 1884. год.	
МВ	

Не може му се продужити рок бављења на страни.

Г. Ђорђу Јовановићу, државном питомцу у Паризу.

На Ваше писмо од 25. ов. мца по римском јављам Вам, да Вам не могу одобрити да останете тамо и даље.

(АС, МПс, 1891, VI, 103)

72

Изванредном посланику и пуномоћном министру г. Јеврему Грујићу, у Паризу

ПБр. 16450
25. окт. 1890.
У Београду

Господине,

Г. Ђорђе Јовановић, државни питомац у Паризу, писмом од 25. ов. мца по римском, молио ме је да му продужим рок бављења у Паризу још до 1. августа 1891. године.

Услед овога част ми је замолити Вас, да бисте изволели саопштити г. Јовановићу, да њему истиче рок бављења у Паризу 1. марта 1891. г. и да му се тај рок не може и даље продужавати, него нека се постара да до тога дана буде готов са својим студијама и врати се натраг у своју отаџбину.

Примите итд.

М

Експ. 29. X 90.	
МВ	
(АС, МПс, 1891, VI, 103)	

73

Господину министру просвете и црквених послова

Према писму господина министра просвете и црквених послова ПБр. 14098, од 9. октобра т. г. Академија уметности је, на састанку свом, дана 29. октобра т. г. прочитала извештај г. Ђорђа Јовановића државног питомца за вајарство у Паризу и узела на оцену, са уметничког гледишта, рад г. Јовановића, статуу поч.

дра Панчића, од којег је пред њом била фотографија, и нашла је: да рад г. Јовановића нема таквих уметничких особина, да би заслужио да се на њега још утроши новац за ливење и за постављање на јавно место.

Ову оцену усвојило је председништво Српске краљевске академије и част ми је извести о том господина министра.

У прилогу се враћа извештај г. Јовановића и две фотографије.

А№ 233	Заступник секретара
12. нов. 1890	Српске краљевске академије,
у Београду	М. Ђ. Милићевић
	
[Споља:]	
[Штамбиљ:] Краљ. Срп. Министарство просвете и цркв. послова	
	13. XI 1890.

Ђорђе Јовановић

П. Бр. 18310
НЗ. Прилог није донет на протокол.

14098 акт није у архиви.

Г. рач.
Здружити и вратити ми.
13. XI

Министар усваја ово мњење Академије уметности. Тако га извести, према његовој молби (ПБр. 14098).

(АС, МПс, 1891, VI, 103)

☞ 74 ☞

Господину министру просвете и црквених послова

Господине министре,

По решењу, који сте изволели донети о мојој последњој молби, у којој сам молио да ми се продужи благодејање до августа 1891. год., видим да нисам умео бити разговетан.

Ви сте ми господине министре, према мојој молби, били наложили да израдим статуу покојног D^r Панчића, *да је изложим у „Салону”, па после закљученог „Салона” да ставим Вама на расположење*. Када је статуа била готова, ја сам имао част извести о томе господина министра, на који извештај ја ни до данас не добих одговора, али како сам ја статуу израдио за „Салон”, који се отвара маја месеца, а свршава јула, то сам ја узео био себи највећу слободу да молим господина министра да ми се благодејање продужи до идућег августа. У данашњем решењу међутим, налаже ми се да се враћам у Србију, да статуу дакле никако и не излажем. Колико је то за мене

лично штетно, што нећу чути мишљење велике пороте о своме раду, остављам на страну. Али има један важнији и општији разлог: самој држави је у интересу да буде начисто са уметничком вредношћу мога рада. Било због ливења у бронзу, било и независно од тога министарство треба да зна на чему је са радом једног од својих питомаца. Излагање у „Салону” је једна врста строгог испита (још строжијег по мене с тога, што ја излажем *као вештак награђен медаљом треће класе и што стога мој рад мора да буде бар еквивалентан мојој добивеној награди, а нимало лошији*). Ја молим само да ми се допусти полагати тај испит. У прилог горњег могу још рећи ово: ја тражим продужење од којега краћег не може бити: 1. марта ми истиче благодејање, 1. маја се отвара салон. Ја Вас молим господине министре, да узмете и ту околност у обзир.

Напоследку, материјална вредност моје статуете, ја је рачунам на 10.000 динара, могла би министарству допустити да ми продужи благодејање до рока, који молим. Ја сам истина као благодејанац радио статуу, али било да државни благодејанац ради или вајар, који се о своме трошку васпитава, он увек и свуда од стране државе добија награду на коју има права. Ја је се одричем у корист министарства, али молим да ми се у размену за то бар толико продужи рок, колико ми је потребно да видим шта сам и како сам свој посао свршио.

Дозволите ми господине министре, да поменем још једну важну ствар. Ви сте изволели наредити ми да свршим моје студије до марта, па да се вратим у отаџбину, а не одобрава ми се ни трошак за атеље, који докле не платим, не могу ни статуу, ни икакав мој рад из атељеа да изнесем, нити ми се одобрава, да могу да платим академске студије, којима треба да се користим још докле имам за то прилике.

Господине министре, ја сам горе навео, да ни на мој извештај о статуи, ни на моју молбу односно ливења у бронзу и односно мога дуга за атеље, које сам имао част господину министру поднети још септембра месеца, још никаква одговора немам. С тога најпокорније молим господина министра да изволи решити: шта ћу са статуом да радим, као и да ми одобри мољену суму за исплату атељеа, јер се ја с тога налазим у врло незгодној ситуацији.

Ја не могу на овом месту да понављам оно, што сам у мојим последњим молбама писао, за то узимам највећу слободу и најпокорније молим господина министра да их узме у обзир.

Господина министра просвете и црквених послова најпокорнији

19. новембра 1890.	Ђорђе Јовановић
Париз	државни питамац за вајарство
	
(АС, МПс, 1891, VI, 103)	

☞ 75 ☞		[Споља:]
[Господину министру просвете и црквених послова		
		
Слободан сам најучтивије молити господина министра, да ми изволи одобрити суму од 150 динара за паковање и пренос мојих скулптура (академских студија, пројеката споменика итд.), које сам за време мога трогодишњег бавлења у Паризу израдио.		
Господина министра просвете и црквених послова напокорнији		
	Београд,	Ђорђе Јовановић
	8. марта 1891. год.	вајар
[Споља:]		

[Штамбиљ:] Краљ. Срп. Министарство просвете и цркв. послова	
	8. III 1890.

Ђорђе Јовановић, за реферовање.

П. Бр. 3631
СПБр. 2008 и 3198 нису у арх.

8. III	
Рачуновођи	
Да се изда.	
8. III 1891.	Министар,
Београд	А. Николић
	
Издато му.	
	
(АС, МПс, 1891, VI, 103)	

☞ 76 ☞

[таксене марке]

Господину министру просвете и црквених послова

Молио сам господина министра, да ми изволи дати благодејање за довршење мојих уметничких студија. Али, како за сада нема буџета, а мени је немогуће остати на овоме месту, где би морао да предајем моралне поуке, краснопис, геометријско цртање и рачун, што ничега заједничког са скулптуром нема, то узимам највећу слободу замолити господина министра да ми изволи одобрити једногодишње одсуство са учитељском платом I класе.

Господина министра просвете и црквених послова понизан

9. септембра 1892.	Ђорђе Јовановић
Београд	вајар

[Штамбиљ:] Краљ. Срп. министарство просвете и цркв. послова.	
	9. IX 92
[ПБр. 11427	
	Г. Ђорђе Јовановић вајар овд. моли за једногодишње одсуство са платом учитеља црт. I кл.
	
СПБр. 10780	
Не може му се дати.	
	
(АС, МПс, 1892, XXVI, 125)	

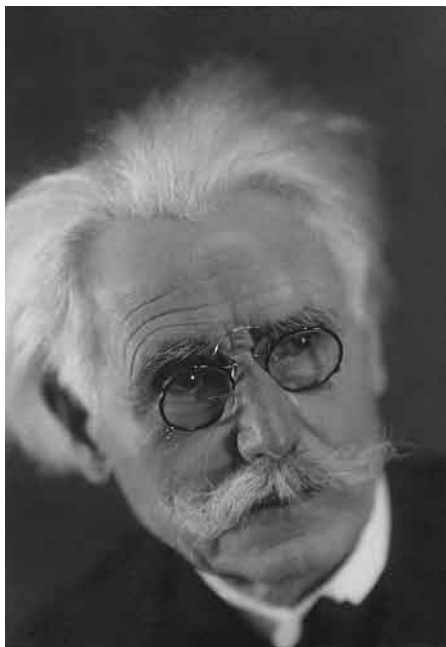
DER BILDHAUER ĐORĐE JOVANOVIĆ

(Zusammenfassung)

Der Bildhauer Đorđe Jovanović ist am 23. Januar 1861 in Novi Sad geboren. Beeindruckt vom Aufenthalt in der Schule für Holzschnidekunst in Partenkirchen, verlässt er sein Technikstudium an der Hochschule in Belgrad und lässt sich an die Kunstakademie in Wien immatrikulieren. Das Studium der Bildhauerkunst schloss er in München, bei Professor Max Wiedenmann ab, dessen Romantismus in den besten Werken von Jovanović zu finden ist. Das spezialistische Studium setzte er bei Henri Chapu, an École des Beaux-Arts fort. Auf sein künstlerisches Formen hatte auch Jean-Antoine Endalbert einen großen Einfluss.

Đorđe Jovanović begann als Student, 1884 in Wien, und dann setzte 1889 auch im Salon de Paris fort, auszustellen. Er nahm an internationalen Ausstellungen in Paris, Sankt Petersburg, Lüttich (Liège), Sofia, London, Zagreb, Rom, Lyon und Genf teil. Mehrmals stellte er in Belgrad und Novi Sad selbstständig aus, und nahm an zahlreichen Gruppenausstellungen im Innland teil, in der ersten Reihe an den Ausstellungen des Vereins „Lada“.

Am Anfang des 20. Jahrhunderts kehrte er nach Serbien zurück. Zuerst war er Zeichenlehrer am Gymnasium 1903, danach Professor und anschließend Schulleiter der Kunstschule in Belgrad. Sein schöpferisches Opus und die pädagogische Tätigkeit ermöglichten ihm eine bedeutende Rolle in der Entwicklung der

serbischen Skulptur. Im Jahr 1920 wurde er zum Mitglied der Serbischen königlichen Akademie gewählt. Am 23. März 1953 starb er in Belgrad.

Der Bildhauer Đorđe Jovanović ist Autor der großen Anzahl von öffentlichen Denkmälern und Porträten. Aus den Sammlungen der Galerie von Matica Srpska in Novi Sad und des Nationalmuseums in Čačak wurde eine Auswahl von 55 Werken getroffen – Skulpturen, Reliefe und Medaillen. Darunter sind manche seiner besten Schöpfungen: Traurigkeit, Königtum Serbien, Teutonisches Kriegsführen – Kriegsopfer, Sieger – Serbischer Soldat 1912–1918 u.a. Der biografische Rahmen ist durch die Auswahl aus der Fotografiesammlung der Abteilung für die Geschichte innerhalb des Nationalmuseums in Čačak und aus den Unterlagen des Archivs Serbiens und Archivs der Serbischen Akademie für Wissenschaft und Kunst in Belgrad dargestellt. Zum ersten Mal wurde eine Auswahl von 76 unbekannten Briefen aus dem Studentenbriefwechsel zwischen Jovanović und dem Unterrichtsministerium veröffentlicht, die eine bedeutende Beilage zur Biografie dieses großen Schöpfers darstellt.

Delfina RAJIĆ

LE SCULPTEUR DJORDJE JOVANOVIĆ (résumé)

Le sculpteur Djordje Jovanovic naquit à Novi Sad le 23 janvier 1861. Sous les impressions de son séjour à l'École de gravure sur bois à Partenkirchen, il abandonna ses études de technique à la Grande École à Belgrade et s'inscrivit à l'Académie artistique à Vienne. Il acheva ses études de sculpture à Munich chez le professeur Max Wiedenmann, dont le romantisme resta présent aussi dans ses meilleures œuvres. Il continua ses études de spécialisation chez Henri Chapu à Paris, à l'École des Beaux-Arts. Sur sa formation artistique, une grande influence exerça aussi Jean-Antoine Endalbert.

Djordje Jovanovic commença à exposer en tant qu'étudiant en 1884 à Vienne, et puis en 1889 au Salon de Paris. Il prit part à plusieurs expositions internationales à Paris, Pétersbourg, Liège, Sofia, Londres, Zagreb, Lyon et à Genève. Il exposa indépendamment plusieurs fois à Belgrade et à Novi Sad et participa à un grand nombre d'expositions collectives dans le pays, en premier lieu à l'association "Lade".

Il revint en Serbie au début du XXème siècle. Il enseigna tout d'abord le dessin au lycée en 1903, ensuite il fut professeur, puis directeur de l'École artistique à Belgrade. Son opus créatif et son activité pédagogique lui procurèrent un rôle important dans l'évolution de la sculpture serbe. Il fut élu membre de l'Académie royale serbe en 1920. Il mourut à Belgrade le 23 mars 1953.

Le sculpteur Djordje Jovanovic créa un grand nombre de monuments et de portraits publics. Du recueil de la Galerie de la Patrie serbe à Novi Sad et du Musée national à Cacak fut effectué un choix de 55 œuvres: de sculptures, de modelés et de médailles. Parmi elles, figurent aussi certaines de ses meilleures créations: “Tristesse”, “Royaume de Serbie”, “Campagne teutonique – le sacrifice de la guerre”, “Vainqueur – Le soldat serbe 1912-1918” et d’autres. Le cadre biographique fut donné par le choix provenant du recueil de photographies de la Section d’histoire du Musée national à Cacak et des documents des Archives de la Serbie et des Archives de l’Académie serbe des Sciences et des Arts à Belgrade. Pour la première fois fut publié un choix important de 76 lettres inconnues de sa correspondance estudiantine avec le Ministère de l’Éducation nationale, qui représente un important apport biographique.

Delfina RAJIC

Издавач

НАРОДНИ МУЗЕЈ - ЧАЧАК
www.cacakmuzej.org.yu
e-mail: camuzej@sbb.co.yu

**ВАЈАР ЂОРЂЕ ЈОВАНОВИЋ
(1861-1953)**

Главни и одговорни уредник
Делфина РАЈИЋ

Уређивачки одбор
Милош ТИМОТИЈЕВИЋ
Делфина РАЈИЋ
Александра БАБИЋ

Ликовно-графичко обликовање
Светлана ЏИДА

Аутори изложбе и каталога
Емица МИЛОШЕВИЋ (31, 32, 34-53, 56-61, 63-69, 71-77)
Делфина РАЈИЋ (33, 54, 62, 70)
Радивоје БОЈОВИЋ (1-30, 55, 78-85)

Лектор и коректор
Мр Маријана МАТОВИЋ

Превод на немачки језик
Зорана ЂУРЧИЋ

Превод на француски језик
Елизабет ЈОВАНОВИЋ-МИЉАКОВИЋ

Конзерватори и рестауратори
Ратомир КУЛИЋ
Даниела КОРОЛИЈА - ЦРКВЕЊАКОВ
Милица ДРИЊАКОВИЋ

Техничка реализација
Дејан АЏЕМОВИЋ

Фотографије
ГАЛЕРИЈА МАТИЦЕ СРПСКЕ, Нови Сад
Марко БОЈОВИЋ (33, 54, 62, 70, 78, 79, 81-85)

Штампа
ГРАФИЧКИ ЦЕНТАР - ЧАЧАК

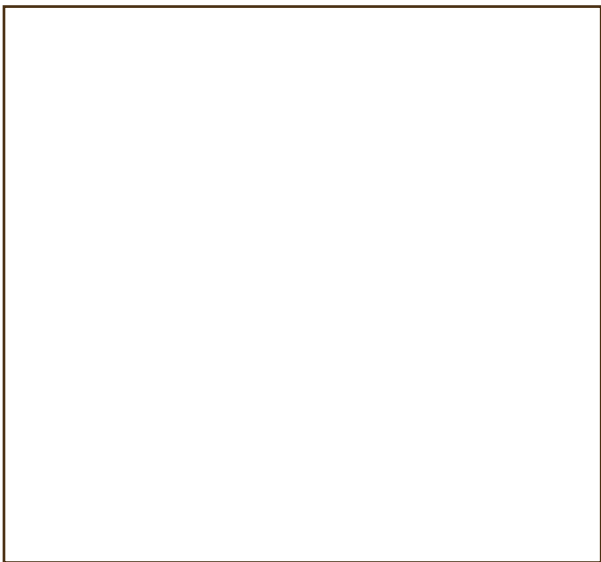
Тираж
500

Изложбу приредили

ГАЛЕРИЈА МАТИЦЕ СРПСКЕ У НОВОМ САДУ
НАРОДНИ МУЗЕЈ У ЧАЧКУ
Март — мај 2007.

CIP

ВАЈАР ЂОРЂЕ ЈОВАНОВИЋ

